

“วันปรีดี พนมยงค์”

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗

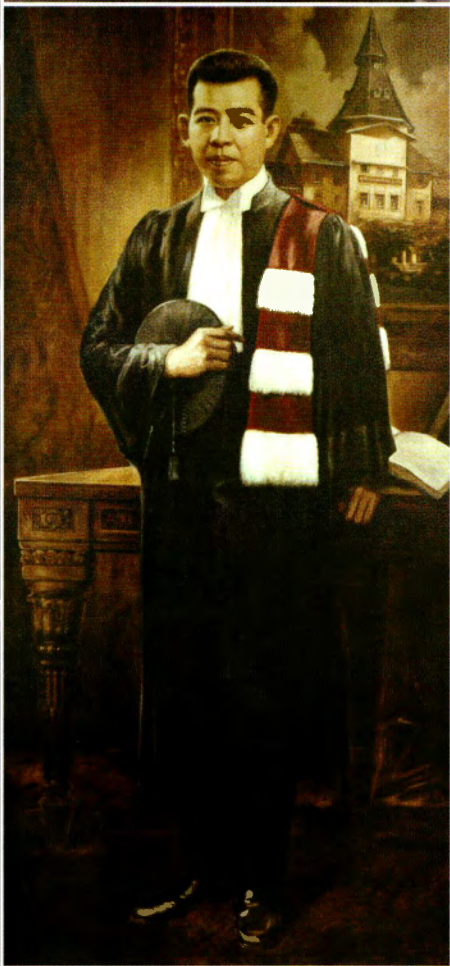
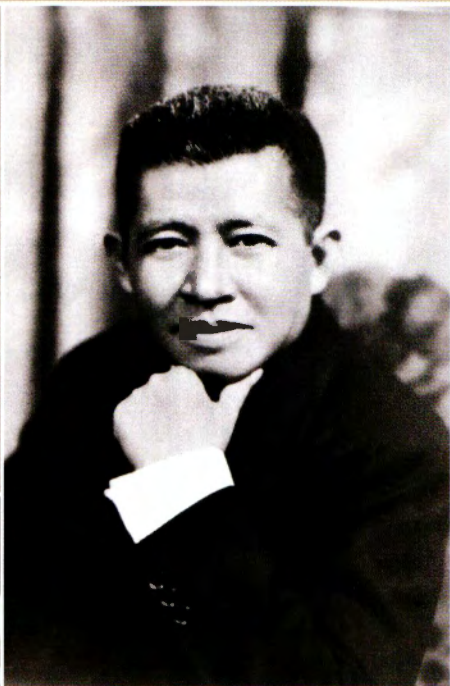

DOC

2014

630188

“ปรีดี พนมยงค์ กับ ๘๐ ปี
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง”

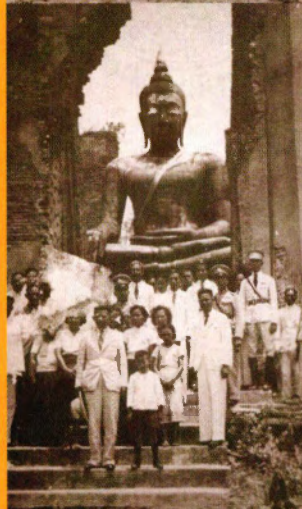
“มหาวิทยาลัย ย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ
บำบัดความกระหายของราษฎรผู้สมัคร
แสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิ์
และโอกาสที่เขาควรมี ควรได้
ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา”

ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์

With the Compliments
of 11 มิ.ย. 2557

DOC
2014
630188

สารบัญ

สารจากประธานมูลนิธิปรีดี พนมยงค์	๒
สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๔
ข้อเขียนเล่าเกร็ดชีวิต ปรีดี พนมยงค์ โดย อ.ดุขฎิ พนมยงค์	๕
บทความ บุคคลผู้เป็นแบบอย่าง โดย สุโข สุวรรณศิริ	๘
คำกราบบังคมทูลฯ ในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗	๑๒
สรุปการอภิปราย ฯลฯ วันปรีดี ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖	๑๔
ปรีดี พนมยงค์ กับบทบาทการผลักดันกฎหมายสำคัญ ๔ ฉบับ	
พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง	๒๒
พระราชบัญญัติบริหารแผ่นดิน	๓๐
พระราชบัญญัติการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง	๓๕
พระราชบัญญัติเทศบาล	๔๔

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	:	http://www.tu.ac.th
จุลสารธรรมศาสตร์	:	เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องน่ารู้ และกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แก่อาจารย์ ข้าราชการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
ที่ปรึกษา	:	สินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย
บรรณาธิการบริหาร	:	นวพรรณ อิ่มดวง
กองบรรณาธิการ	:	ณัฐกาญจน์ หันจรส นพรัตน์ พลอยชื่น ภาณุวัฒน์ โคตรโนนกกอก นิพัทธ์พนธ์ เมืองสินุ่น ประภาพันท์ ว่องไว ศิลาวุฒินวาลนุกุล ศักดิ์เดช ธนาพรกุล เฉลิมขวัญ จันทร์ช่วงศรี ศุภณา เย็นเป็นสุข
จัดทำโดย	:	งานประชาสัมพันธ์ กองงานศูนย์รังสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๖๔-๔๔๙๓, ๐-๒๕๖๔-๔๔๔๐-๗๙ ต่อ ๑๑๒๐-๑ โทรสาร : ๐-๒๕๖๔-๔๔๔๓
พิมพ์ที่	:	โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โทรศัพท์ : ๐-๒๕๖๔-๓๑๐๕ ถึง ๑๑ โทรสาร : ๐-๒๕๖๔-๓๑๑๙ http://www.tu.ac.th/org/tuprint

สารจาก

ประธานมูลนิธิปรีดี พนมยงค์ ดร.มารวย ผดุงสิทธิ์

ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นปีที่น่าชื่นชมยินดีสำหรับประชาชนชาวไทย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพราะเป็นปีที่ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ครบชตากาลปีที่ ๑๑๔ ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม และครบรอบปีที่ ๘๐ ของการสถาปนามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน โดยในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม หรือ “วันปรีดี” มูลนิธิปรีดี พนมยงค์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะได้จัดงานรำลึกถึงคุณความดี และคุณูปการของท่านที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตท่าพระจันทร์ เพื่อให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยทั่วกัน ซึ่งงานจะเริ่มตั้งแต่เวลา ๘.๐๐ น. ด้วยพิธีทำบุญทางพระพุทธศาสนา การวางพานพุ่มดอกไม้สักการะอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ และการเสวนาทงวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

เนื่องจากวันครบชตากาล ปีที่ ๑๑๔ ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้ง และดำรงตำแหน่งผู้ประศาสน์การท่านแรกของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตรงกับครบรอบปีที่ ๘๐ ของการสถาปนามหาวิทยาลัยฯ จึงเป็นการเหมาะสมที่สารฉบับนี้จะได้กล่าวถึงอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัยฯ และคุณประโยชน์ที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีต่อประเทศชาติ และประชาชนชาวไทย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เกิดขึ้นจากผลของการอภิวัฒน์การปกครองของประเทศไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ โดยได้มีการสถาปนามหาวิทยาลัยฯ ขึ้นตามความริเริ่มของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ผู้นำสายพลเรือนในคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ ภายใต้อชื้อว่า มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง โดยมีชื้อเป็นภาษาอังกฤษว่า “University of Moral and Political Sciences” ซึ่งเป็นไปตามอุดมการณ์ของคณะราษฎร ซึ่งกำหนดไว้ในหลัก ๖ ประการ ข้อหนึ่งว่า “จะต้องให้การศึกษาเต็มที่แก่ราษฎร” ดังนั้น มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จึงจัดตั้งในรูปแบบเป็นตลาดวิชาที่ผู้สนใจสามารถเข้ามาศึกษาได้โดยทั่วหน้ากัน ดังปรากฏตามคำรายงานของท่านผู้ประศาสน์การฯ กล่าวในวันสถาปนามหาวิทยาลัยความตอนหนึ่งว่า

“...มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำบำบัดความกระหายของราษฎรผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมีควรได้ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรเห็นความจำเป็นในข้อนี้ จึงได้ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น....

.....ยิ่งในสมัยประเทศของเราดำเนินการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมหาวิทยาลัยสำหรับประชาชนความรู้ในวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแก่พลเมืองให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ เปิดโอกาสแก่พลเมืองที่จะใช้เสรีภาพในการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป”

นอกจากหลักการของการให้การศึกษาเต็มที่แก่ราษฎรแล้ว มหาวิทยาลัยยังจัดตั้งด้วยอุดมการณ์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย เสรีภาพ (Liberty) ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกัน (Equality) และความเอื้ออาทรต่อกันฉันท์พี่น้อง (Fraternity) ซึ่งก็เป็นอุดมการณ์ดังกล่าวได้ถ่ายทอดมาเป็นอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัยในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนได้อย่างมีคุณภาพและทั่วถึงกัน ดังปรากฏว่า ผู้สนใจสมัครเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในระยะต้นๆ ซึ่งยังเป็นมหาวิทยาลัยเปิดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย และมาจากครอบครัวระดับชั้นกลางหรือระดับล่าง หรือเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย ซึ่งทำให้เกิดเสรีภาพและความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในการศึกษาให้กับประชาชนทุกหมู่เหล่าในสังคมไทย ถึงแม้ว่าในเวลาต่อมาจะได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยปิด และได้เปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัยจาก “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” มาเป็น “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นต้นมา แต่อุดมการณ์ของมหาวิทยาลัยยังคงดำรงอยู่คู่กับมหาวิทยาลัยอย่างเหนียวแน่น ดังนั้น นอกจากมหาวิทยาลัยจะผลิตนักศึกษาในหลากหลายสาขาวิชา ซึ่งมีความรู้ในระดับบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต ซึ่งมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยชั้นนำออกไปรับใช้ประเทศชาติทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และมีจำนวนมากที่เป็นผู้นำทางสังคมที่ได้รับการยกย่องและเชื่อถือ นักศึกษาและบัณฑิตของมหาวิทยาลัยยังถูกล้อมเกล้าและหล่อหลอมให้เป็นผู้ที่รักความยุติธรรมและความถูกต้อง รักเสรีภาพ และความเสมอภาค มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตลอดเวลาที่ผ่านมา นักศึกษาและบัณฑิตของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า เป็นที่พึ่งของประชาชนและสังคมไทยได้เสมอ ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ “วันมหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖” ซึ่งนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ร่วมกับนิสิตนักศึกษาและประชาชนขับไล่รัฐบาลเผด็จการ และนำระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยกลับมาให้ประชาชนชาวไทยได้อีกครั้งหนึ่ง หรือเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อกองทัพญี่ปุ่นยกพลบุกประเทศไทย ทำให้รัฐบาลไทยในขณะนั้นต้องจำยอมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นและประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ได้กลายเป็นกองบัญชาการของขบวนการเสรีไทย ภายใต้การนำของ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การ ได้รวบรวมมวลชนทุกหมู่เหล่า ประกอบด้วย พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ ครู พ่อค้า นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรทำการต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นอย่างเต็มกำลัง วีรกรรมของขบวนการเสรีไทยช่วยให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการเป็นผู้แพ้สงครามและสามารถรักษาเอกราชไว้ได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อสงครามสิ้นสุดลงโดยฝ่ายสัมพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะสงคราม

คุณูปการของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ที่มีต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทย รวมทั้งมวลมนุษยชาติ ทั้งปวงมีอยู่หลากหลายไม่อาจนำมากล่าวในที่นี้ได้ทั้งหมด บัดนี้ คุณงามความดีของท่านเป็นที่รับรู้และยกย่องในวงกว้างทั้งในประเทศและต่างประเทศ แม้แต่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ก็ได้ประกาศให้ท่านเป็นบุคคลสำคัญของโลกในปี ค.ศ. ๒๐๐๐-๒๐๐๑ เมื่อวาระครบรอบชาติกาลปีที่ ๑๑๔ ของท่านเวียนมาถึง จึงเป็นการสมควรที่ชาวไทยทั้งมวลจะร่วมกันระลึกถึงคุณงามความดีและคุณูปการของท่านโดยทั่วกัน เพื่อแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความกตัญญูรู้คุณต่อผู้ที่เป็นผู้บำเพ็ญตนและเสียสละเพื่อประเทศชาติเสมอ

สารอธิการบดี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ของทุกปีเป็นวันสำคัญ
อย่างยิ่งวันหนึ่งของชาวธรรมศาสตร์ เพราะเป็นวันคล้าย
วันเกิดของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษ
อาวุโสและผู้ประกาศนการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คุณูปการของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต่อประเทศและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีมากมายหลายประการ ท่านเป็นผู้นำคณะราษฎรสายพลเรือน ผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการปกครองของสยามจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ทั้งยังเป็นผู้ที่เพียรพยายามต่อสู้เพื่อเอกราชประชาธิปไตยและความยุติธรรมในสังคม เพื่อความสันติภาพของมวลมนุษยชนโดยในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ท่านเป็นผู้นำขบวนการเสรีไทยต่อต้าน กองทัพจักรวรรดิญี่ปุ่น ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการเป็นผู้แพ้สงคราม นอกจากนี้ยังเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในสมัยรัชกาลที่ ๘ และได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องในฐานะ “รัฐบุรุษอาวุโส”

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในด้านการศึกษา คือการเสนอรัฐบาลให้ก่อตั้งสถาบัน อุดมศึกษาซึ่งจัดการเรียนการสอนในแบบ “ตลาดวิชา” เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แพร่หลายแก่ราษฎร ซึ่ง สถาบันอุดมศึกษาดังกล่าว คือ “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” (มธก.) และได้สถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ เพื่อสนองเจตนารมณ์ของคณะราษฎรที่ว่า “จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร” ด้วยเห็นว่า ในขณะนั้น สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่ไม่ได้เปิดกว้างมากนัก ดังนั้น มหาวิทยาลัยใหม่ตามแนวความคิด ของท่าน จึงเป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดกว้างเพื่อราษฎรเป็นตลาดวิชา ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการศึกษาเล่าเรียนเท่าเทียมกัน หลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในระยะเริ่มแรกนั้น เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องด้วย วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองที่สำคัญๆ ได้แก่ กฎหมาย รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูต ซึ่งได้แบ่งการสอนออกเป็น สามระดับ คือระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก รวมถึงการศึกษาระดับเตรียมปริญญา หรือที่เรียกว่า เตรียม มธก. รวมทั้งจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร จากวิสัยทัศน์ของอาจารย์ปรีดี ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าศึกษา ในมหาวิทยาลัยจนจบปริญญาและประกาศนียบัตรเพื่อไปรับใช้ประเทศชาติในทางการเมือง กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ และ อาชีพอิสระตั้งปรัชญาของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ที่ว่า “...มหาวิทยาลัยย่อมอุปมา ประดุจบ่อน้ำบำบัดความกระหาย ของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้ อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา...”

ในวาระโอกาสที่ “วันปรีดี พนมยงค์” ได้เวียนมาบรรจบอีกครั้งในปี นี้ และในโอกาสที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กำหนดครบรอบ ๘๐ ปี แห่งการสถาปนา ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ นี้ ในฐานะผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผมขอเชิญชวน ประชาคมธรรมศาสตร์ ร่วมกันระลึกถึงคุณงามความดีที่ท่านอาจารย์ปรีดีได้สั่งสมไว้ให้แก่ชาวธรรมศาสตร์และสังคมไทย เพื่อให้คนธรรมศาสตร์รุ่นต่อไป ได้รู้จัก และนำเอาคุณงามความดีของท่านมาเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตสืบไป

(ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดนตรีในดวงใจปรีดี-พูนศุข

ดุซงึ่ พนมยงค์

คุณพ่อ (นายปรีดี พนมยงค์) ได้บันทึกเรื่องราวของบรรพบุรุษไว้ ความตอนหนึ่งว่า

นายเกิด (ปู่ของนายปรีดี) สนใจศิลปะดนตรี อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษฝ่ายมารดา จึงได้มีวงเครื่องสาย ๑ วงที่บ้าน และบุตรชายของนายเกิดก็ได้รับการฝึกหัดการดนตรีนั้น

นายเสียง (บิดานายปรีดี) ได้แต่งโคลงฉันทกาพย์กลอนสั้นๆ ไว้หลายเรื่อง ได้ฝึกฝนดนตรี มีฝีมือพิเศษทางซอด้วง ซอด้วง และทึบเพลง (Accordion ซึ่งเมื่อสมัยร้อยกว่าปีก่อนนั้น คนไทยน้อยคนนักจะรู้จักเครื่องดนตรีชนิดนี้--ผู้เขียน)

คุณพ่อไม่มีโอกาสเล่นดนตรีดังเช่นญาติพี่น้องคนอื่นๆ เพราะต้องเข้ามาเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ตั้งแต่เยาว์วัย แต่ความมีดนตรีในดวงใจของคุณพ่อ ไม่ได้จางหายไปเลย

ยามว่างจากการเรียน หรือการงาน แม้จะเครียดอย่างไร คนใกล้ชิดมักได้ยินคุณพ่อคลายความเครียดด้วยการฮัมทำนองเพลงไพเราะอยู่เสมอ เพลงไทยที่ชอบ เช่น เพลงมอญดูดาว ซึ่งต่อมาได้ใช้ทำนองเพลงนี้มาใส่เนื้อร้อง เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่ง ณ วันนี้ได้จางหายไปจากสังคมธรรมศาสตร์แล้ว ยังมีเพลงขับไม้บัณเฑาะว์ เพลงสายสมร สองเพลงนี้ นำมาจากจดหมายเหตุลาลูแบร์สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

คุณแม่เล่าให้ฟังว่า “.....ในหนังสือลาลูแบร์ มีเพลงนี้แค่ ๒ บาร์ (ท้อง) นายปรีดีเอามาฟังแล้ว ...เฮ้ เห็นว่าเพราะดี ก็เลยให้คุณพระเจน ๆ arrange ทำเป็นเพลงขึ้นมา...” จึงเป็นที่มาของเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่องพระเจ้าช้างเผือก อันได้แก่ เพลงพระเจ้าจักรา เพลงศรีอยุธยา เพลงอโยธยากู้ฟ้า และเพลงอัศดงคต

มีเพลงโปรตุเกสอีกเพลงหนึ่ง ที่อยู่ในความนิยมช่วงที่คุณพ่อได้รับทุนจากกระทรวงธรรมการ ไปศึกษาวิชากฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศส ชื่อเพลง J'ai Deux Amours แปลว่า สองรักของฉัน ซึ่งหมายถึงบ้านเกิดของฉันและปารีส

เพลงนี้ประพันธ์คำร้องโดย Géo และ Henri Varna ประพันธ์ดนตรีโดย Vincent Scotto ขับร้องโดยนักร้องผิวสีที่โด่งดังในสมัยนั้น Joséphine Baker

เนื้อเพลงท่อนสร้อยมีว่า

J'ai deux amours, Mon pays et Paris.
Par eux toujours, mon coeur est ravi.
Ma savane est belle, mais à quoi bon le nier :
Ce qui m'ensorcelle, c'est Paris, c'est Paris tout entier.
Le voir un jour, c'est mon rêve joli.
J'ai deux amours, mon pays et Paris.

สองรักของฉัน คือแผ่นดินแม่และปารีส จิตใจฉันเบิกบานมีความสุข

ทุ่งหญ้าบ้านเกิดของฉันสวยงาม แต่จะปฏิเสธไปทำไมว่าปารีสก็มีเสน่ห์ดึงดูดใจฉันอย่างยิ่ง ทำให้ฉันมีความฝัน
ที่งดงาม

ฉันมีสองรัก บ้านเกิดของฉันและปารีส.....

เสน่ห์ของปารีสมีมากมายหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นอาคารบ้านเรือนอันสวยงามที่เริ่มก่อสร้างมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรโรมันสูญสลาย พิพิธภัณฑศิลป์อันทรงคุณค่าหลายแห่ง แหล่งจับจ่ายสินค้าที่คึกคัก ของคนกระเป๋านัก รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่สำคัญๆ ของปารีส เช่น ช่วงอภิวัตน์ในปี ค.ศ. ๑๗๘๙ ที่ไม่เพียงเป็นประวัติศาสตร์หน้าสำคัญของประเทศฝรั่งเศสเท่านั้น หากยังเป็นการพลิกประวัติศาสตร์ที่สำคัญของโลกอีกด้วย ยังมีเรื่องราวของคอมมูนปารีสในปี ค.ศ. ๑๘๗๑ ที่แม้จะประสบความพ่ายแพ้ในที่สุด แต่จิตวิญญาณของการต่อสู้เพื่อผู้ทุกข์ยากยังเป็นแบบอย่างที่ดีของชนรุ่นหลังเสมอมา

สันนิษฐานว่า ประวัติศาสตร์เหล่านี้ มีส่วนในการจุดประกายประชาธิปไตยในใจของคุณพ่อ และคงเป็นเสน่ห์ส่วนหนึ่งที่ดึงดูดให้คุณพ่อคำนึงถึงปารีสอยู่เสมอ โดยไม่ลืมบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง

(ฟังเพลงนี้ได้ที่ <http://www.youtube.com/watch?v=3GZRTm9-tz0>)

ส่วนคุณแม่ (ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์) เกิดมาในครอบครัวที่อบอุ่นไปด้วยเสียงดนตรี แม้คุณตาคุณยาย (พระยาชัยวิชิตวิศิษฏ์ธรรมธาดา และคุณหญิงเพ็ญ) จะไม่ได้เล่นดนตรี แต่ก็ได้ให้ลูกๆ เกือบทุกคนเรียนดนตรี เช่น ไวโอลิน ซอด้วง ซออู้ ขิม และเปียโน เวลาท่านรับประทานอาหารเย็น ลูกๆ ก็จะบรรเลงเพลงไทยต่างๆ ในท่านฟัง

คุณแม่ได้ให้สัมภาษณ์ รุ่งมณี เมฆโสภณไว้ว่า

“เริ่มเรียนซอด้วงเมื่ออายุ ๑๒ ต่อมาก็เรียนเปียโน เล่นเพลงสากลแล้วชอบ เล่นมาเรื่อยๆจนแต่งงานมีลูกแล้วก็ยังเล่น”

ส่วนเพลงโปรดของคุณแม่นั้น ท่านบอกว่า

“...ซึ่งใจมากกับเพลงจากโอเปร่าเรื่อง *Madama Butterfly* เพลงชื่อ *One Fine Day* (Un Bel di Vedremo-ผู้เขียน)

โดยเฉพาะเวลาที่ลูกผู้ชายร้องเพลงนี้ ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ก่อนฉันถูกจับ คือเวลานั้นนายปรีดี อยู่ไหนก็ไม่รู้ where about พอลูกร้องเพลงนี้ฉันน้ำตาซึมเลย มันซาบซึ่งบอกไม่ถูก เนื้อเพลงเขาดี กล่าวถึงผู้หญิงญี่ปุ่นรำพันถึงสามีที่เป็นทหารอเมริกันแล้วจากไปแดนไกล มันเป็นเพลงแห่งความหวังของการรอคอยว่าสักวันหนึ่งเขาต้องกลับมา เป็นความเชื่อมั่นด้วย”

อุปรากรเรื่อง **Madama Butterfly** ประพันธ์เรื่องโดย **LUIGI ILLICA and GIUSEPPE GIACOSA** ประพันธ์ดนตรีโดย **GIACOMO PUCCINI** เรื่องย่อมีอยู่ว่า ทหารอเมริกันหนุ่มหล่อไปได้สาวน้อยชาวญี่ปุ่นเป็นเมีย แล้วก็ทิ้งเธอกลับประเทศ นางเอก คือโจโจ้ซัง รอคอยวันกลับของสามี ซึ่งเป็นที่มาของเพลงเอกเพลงนี้ เนื้อเพลงท่อนหนึ่งมีใจความว่า

สักวันหนึ่งที่เป็นวันดี ๆ เราจะเห็นควันลอยขึ้นเป็นสาย
เหนือขอบฟ้าไกลโพ้นในทะเล
และแล้วเรือก็จะปรากฏขึ้น เรือสีขาว.....
ฉันรอมานานหนักหนา แต่ฉันก็ไม่ท้อไม่เบื่อที่จะรอนะ.....
ผู้ชายคนหนึ่งเดินขึ้นเนินเขามาแล้ว
เขาจะร้องเรียกหา “สาวน้อย เมียที่รัก แม่ช่อดอกส้ม”....
สิ่งเหล่านี้จะต้องเกิดขึ้นแน่นอน สัญญาได้เลย
ไม่ต้องกลัวไปหรอก
ฉันจะรอเขาด้วยความหวังตลอดไป

(ฟังเพลงนี้ได้ที่ <http://www.youtube.com/watch?v=mPVSqoeApVc>)

ดนตรี ความงาม ความจริง และ ความดี เป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

๒๑ มีนาคม ๒๕๕๗

บุคคลผู้เป็นแบบอย่าง

สุโข สุวรรณศิริ

ในขณะที่สังคมไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตจากการแตกสามัคคี และส่วนใหญ่ก็เรียกหาความสมานฉันท์ โดยบางท่านก็เสนอทางออกให้ เช่น ต้องหากางมูตจากกัน รวมถึงพระสงฆ์ท่านก็มีเมตตาให้คิดต่างๆ เพื่อแก้ปัญหา สำหรับผมก็เช่นกับราษฎรทั่วไป มีความห่วงกังวลถึงอนาคตของประเทศชาติว่าจะมีทางออกกันอย่างไร และยังมีภัยสูญหายโอกาสที่เมืองไทยเรามีสิ่งดีๆ มากมาย มีคนดีๆ มากมายก็น่าจะเป็นประเทศที่อยู่กันอย่างสุขสบายได้

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ผมคิดว่า การจะแสวงหาความสมานฉันท์คงเป็นเรื่องยากที่จะเป็นไปได้ หากเราไม่แก้ด้วยธรรมะ และธรรมะจะแก้ปัญหาได้ ก็ต้องนึกถึงพระเดชพระคุณท่านพุทธทาสที่เน้นสั่งสอนเรื่องหลักไตรลักษณ์ โดยเฉพาะอนัตตา ฉะนั้นถ้าเรานำคำสอนของท่านพุทธทาสมาใช้ ก็จะทำให้ทุกคนลดอัตตาลง และความเห็นแก่ตัวก็ลดลงน้อยลงไป การเห็นประโยชน์แก่ประเทศชาติจะเป็นที่ตั้งต้นของการแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น

การจะเดินรอยตามคำสอนของท่านพุทธทาส ก็ต้องให้บุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในปัญหาทำตนเป็นแบบอย่าง โดยลดอัตตาลง และเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นประโยชน์ที่สูงสุดและปฏิบัติตามอุดมการณ์ดังกล่าว บุคคลอื่นๆ ซึ่งเป็นพรรคพวกก็คงไม่มีปัญหาอะไร เพราะเขามีแบบอย่างที่ดีและก็จะปฏิบัติตามกันไปเอง

เมื่อเราได้สูตรการแก้ปัญหาได้แล้ว เราก็ต้องหาบุคคลที่จะเป็นแบบอย่างได้ เพราะผมเชื่อว่าคนไทยมีคุณสมบัติดังกล่าวอยู่ไม่น้อย และในประวัติศาสตร์ประเทศไทยก็เคยมีบุคคลชั้นนำที่มีความเสียสละและ

ทำประโยชน์ไว้ให้แก่ลูกหลานไว้มากมาย เราก็ต้องเชิดชูท่านดังกล่าวและนำคุณูปการมาเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์ชัดเป็นสังฆธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างแก่นุชนรุ่นหลัง ท่านผู้อ่านคงมีบุคคลดังกล่าวอยู่ในใจของท่าน แต่สำหรับผมมีบุคคลอยู่ในหัวใจแล้ว ท่านผู้นั้นคือ ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ผู้ก่อตั้งและผู้ประศาสน์การของ ม.ธ.ก. สถาบันอันเป็นที่รักของชาวเหลืองแดงและลูกแม่โดมนั่นเอง ที่ผมกล่าวพูดเช่นนั้น ผมมีข้อเท็จจริงสนับสนุนดังที่จะกล่าวสรุปคุณสมบัติและคุณูปการของท่านดังต่อไปนี้

๑. ท่านเป็นแบบอย่างของคนชื่อสัตย์สุจริตจริงๆ เริ่มด้วยชื่อสัตย์สุจริตในเรื่องส่วนตัวและครอบครัว สุจริตในอาชีพและการปฏิบัติของท่านไม่ว่าจะอยู่ในฐานะข้าราชการ อาจารย์ นักกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์ และนักการเมืองในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรี รวมทั้งในตำแหน่งที่สูงที่สุดคือ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สิ้นท้ายในฐานะพลเมือง จนอวสานแห่งชีวิตของท่านประจักษ์พยานที่แน่ชัดคือ ผลงานของท่านล้วนสร้างประโยชน์แก่ประเทศชาติอย่างมหากาล แต่ในฐานะส่วนตัวแทนที่จะร่ำรวยขึ้น แต่กลับจนลงๆ

ตลอดชีวิตของท่าน ท่านได้เข้าถึงธรรมะและนำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการลดอัตตา และการเห็นผลประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติเป็นสำคัญ และในความคิดและการกระทำของท่านมุ่งไปที่ความสุขสมบูรณ์ของราษฎรและเพื่อความเจริญของประเทศชาติ และทั้งๆ ที่ท่านไม่เคยบวชเรียนตามประเพณี แต่ท่านได้เลือกเสวนากับพระสงฆ์ที่มีปฏิปทาที่ถูกต้อง ซึ่งขณะนั้นเป็นภิกษุหนุ่มองค์หนึ่ง คือท่านพุทธทาส ท่านได้เรียนและปฏิบัติธรรมะโดยถูกต้อง โดยตั้งต้นที่หลักไตรลักษณ์ และท่านก็ได้ยึดถือหลักธรรมมาตลอดชีวิต หลักธรรมนี้แหละที่ท่านได้สร้างคุณูปการอย่างมหาศาลให้แก่ประเทศไทยและราษฎรไทยทั้งหมด

๒. ท่านอาจารย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ

ท่านอาจารย์ไม่เพียงแต่เป็นคนเรียนเก่งที่สามารถนำวิชามาใช้ในทางปฏิบัติ เป็นพหุสูต ความรู้ความสามารถของท่านเปรียบพร้อมในเกือบทุกด้าน เป็นนักกฎหมาย นักเศรษฐกิจ และการคลัง นักปกครอง นักสังคม ฯลฯ ที่ดีเยี่ยม และยังนำวิชาการวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการปฏิบัติงาน ผลงานของท่านไม่ว่าจะอยู่ในหน้าที่ใด ตำแหน่งใด ล้วนเห็นได้ชัดและโดดเด่น คุณูปการอันมหาศาลของท่านมุ่งโดยตรงต่อผลประโยชน์ของประชาชนจริงๆ มีคนพูดกันว่าหากคนเก่งและคนซื่อสัตย์และมีคุณธรรมในคนๆ เดียวกัน มักจะหาได้ยากมาก คำพูดนี้อาจจะเป็นจริงอยู่บ้าง แต่สำหรับท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ น่าจะเป็นข้อยกเว้น เพราะท่านทั้งเก่งและซื่อสัตย์โดยยึดธรรมะเป็นหลักในการทำหน้าที่และเสียสละประโยชน์ส่วนตัวได้จริงๆ

๓. ท่านอาจารย์เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่แท้จริง

คำว่าวิสัยทัศน์ หรือ VISION เป็นคำพูดที่ใช้กันแพร่หลาย โดยเฉพาะในหมู่นักการเมือง ทั้งนี้เพราะความเชื่อว่า ผู้นำหรือนักการเมือง ผู้รับผิดชอบการบริหารบ้านเมืองจะต้องมองการณ์ไกล ไม่ใช่มองว่าวันนี้ พรุ่งนี้ หรือเดือนหน้า ปีหน้าจะทำอะไรแต่เท่าที่ผมติดตามการเมืองของเรามากกว่า ๖๐ ปี ผมคิดว่า เกือบจะหานักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์ตามความหมายที่แท้จริงในบ้านเราไม่ได้เลย

เพราะเกือบทุกท่านจะคิดและกระทำการใดก็เพื่อแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า และเสียเวลาจากการโต้ตอบกันไปกลับมา เสียส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ผมยังภูมิใจว่า โชคดีที่เมืองไทยได้เคยมีนักการเมืองผู้มีวิสัยทัศน์ที่แท้จริง ท่านผู้นั้นคือ ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์

ที่ผมกล้ากล่าวเช่นนี้ เพราะผมได้ติดตามแนวความคิดและผลงานของท่านอาจารย์ปรีดีมาโดยตลอด ผมเห็นว่าแนวความคิดและการปฏิบัติงานของท่านในอดีต สะท้อนให้เห็นถึงภาวะของการเป็นรัฐบุรุษและผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่แท้จริง ผมจะขอยกตัวอย่างเฉพาะที่สำคัญและเห็นได้ชัดเจนเพื่อประกอบคำกล่าวข้างต้น ดังต่อไปนี้

๓.๑ วิสัยทัศน์ในการสร้างประชาธิปไตย ท่าน

ได้ให้ความสำคัญแก่การสร้างความสำเร็จในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้แก่ราษฎรเป็นอย่างมาก เพราะหากราษฎรส่วนใหญ่ไม่เข้าใจวิถีทางปกครองตนเอง ซึ่งเป็นของใหม่ของคนไทย ประชาธิปไตยก็ไปไม่รอด ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงสร้างรากฐานความเข้าใจเริ่มจากชุมชน โดยได้เสนอกฎหมายให้มีเทศบาลทุกตำบล ในการปกครองระบบเทศบาล ก็จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบล และคณะมนตรีตำบล จำลองแบบมาจากระดับชาติ เจตนารมณ์ก็เพื่อจะให้ราษฎรได้ศึกษาด้วยการปฏิบัติจริงๆ และเข้าใจพื้นฐานของการปกครองตนเองและรักษาประโยชน์ของตนเอง เมื่อราษฎรได้ค่อยๆ เข้าใจและชินกับการดูแลตนเองในสังคมใกล้ตัวแล้ว ต่อไปเมื่อไปถึงการเลือกตั้งระดับชาติ เขาก็จะชิมชาบโดยอัตโนมัติ นำเสียดายที่ผู้รับผิดชอบบรู๋นต่อๆ มาไม่ได้สานต่อแนวความคิดนี้ เพราะหากได้ทำต่อเนื่องมากกว่า ๖๐ ปี ปานนี้เราคงไม่ต้องห่วงใยและหาทางจัดการซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งเป็นปัญหาหนักอกของคนไทย และเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งหลวงต่อการเดินไปสู่เส้นทางประชาธิปไตย

นอกจากนี้ เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ท่านให้สิทธิเสรีภาพแก่สตรีเท่ากับบุรุษ และได้ให้สิทธินี้มาก่อนประเทศพัฒนาบางประเทศเสียอีก

๓.๒ วิสัยทัศน์ในทางเศรษฐกิจ ท่านอาจารย์ ได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าเรื่องการเมือง ท่านจึงมีนโยบายแน่วแน่ที่จะปลดปล่อยความทุกข์ของราษฎร และยกฐานะให้ราษฎรอยู่ดีกินดี แต่เศรษฐกิจต้องวางรากฐานไปข้างหน้าอีก ๒๐-๓๐ ปี แต่น่าเสียดายที่ผู้ที่เกี่ยวข้องในขณะนั้นตามความคิดท่านไม่ทัน เป็นผลให้ท่านถูกกล่าวหาและต้องออกเดินทางไปต่างประเทศชั่วคราว

อย่างไรก็ดี เมื่อท่านกลับจากต่างประเทศและพ้นข้อกล่าวหา และกลับเข้ามารับหน้าที่ในฐานะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง ท่านก็เริ่มอภิวัฒน์ทางเศรษฐกิจหลายเรื่องที่สำคัญก็คือยกเลิกภาษีรัชชูปการและให้ใช้ประมวลรัษฎากรซึ่งให้ความเป็นธรรมแก่ราษฎร คือใครมีรายได้มากก็เสียมากรายได้น้อยก็เสียน้อย นอกจากนี้ท่านยังได้จัดตั้งธนาคารชาติ เพื่อเป็นสถาบันที่จะรักษาเสถียรภาพของการเงิน เสนอให้ออก พ.ร.บ. งบประมาณ เพื่อให้มีการควบคุมการใช้ภาษีอากรที่เกิดจากราษฎรอย่างรัดกุมและสมประโยชน์ กล่าวได้ว่า ในสมัยที่ท่านอาจารย์เป็นรัฐมนตรีคลัง เสถียรภาพทางการเงินของประเทศมีความมั่นคงมาก

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ ในสมัยท่านเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ประเทศไทยมีทุนสำรองเงินตราทั้งหมดเป็นเงินปอนด์สเตอร์ลิง แต่ท่านได้คาดการณ์ได้แม่นยำว่า เงินอังกฤษจะเสื่อมราคาลง ท่านจึงสั่งให้นำเงินทุนสำรองส่วนหนึ่งไปซื้อทองคำประมาณ ๓๕ ล้านกรัม แล้วนำมาเก็บไว้ที่ห้องนิรภัยของกระทรวงการคลัง ต่อมาเงินปอนด์เสื่อมราคาลงตามคาด รัฐบาลอังกฤษได้ลดค่าเงินปอนด์ลงปอนด์ละ ๒๐ เซนต์สหรัฐ จึงทำให้ประเทศชาติได้รับผลประโยชน์มหาศาล ที่น่าประหลาดใจคือก่อนที่อังกฤษจะลดค่าเงินอีกครั้งหนึ่งเพียงวันเดียว ท่านได้โอนเงินเป็นครั้งที่สองโดยโทรเลขสั่งโอนเงินปอนด์อีกส่วนหนึ่งเป็นเงินเหรียญสหรัฐ โดยสั่งการให้โอนไปเพียง ๖ ชั่วโมง ก่อนอังกฤษลดค่า

การนำเงินปอนด์ไปซื้อทองคำและการโอนเงินปอนด์ไปซื้อดอลลาร์สหรัฐนี้ ตัวท่านเองไม่เคยใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตัวท่านเลย

อีกเรื่องหนึ่ง คือ เมื่อญี่ปุ่นขอยืมเงินบาทเพื่อใช้ในระหว่างยึดครองไทย และนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

ยินยอม แต่ท่านปรีดี ในฐานะรัฐมนตรีคลังคัดค้าน จนเป็นผลให้ท่านพ้นตำแหน่ง ไปเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต่อมาไทยก็ยอมให้ญี่ปุ่นยืมเงินบาทได้ รัฐมนตรีคลังคนต่อมาหาทางออกที่จะทำให้เราไม่เสียเปรียบไม่ได้ จึงได้ปรึกษาท่านปรีดี ท่านแนะนำว่าให้กำหนดเงื่อนไขให้ญี่ปุ่นใช้เงินคืนด้วยทองคำโดยทำการผูกหูทองคำไว้ที่ธนาคารชาติญี่ปุ่น ญี่ปุ่นจำต้องยอม ด้วยเหตุนี้เมื่อสงครามสิ้นสุดลง ฝ่ายสัมพันธมิตรจึงไม่สามารถยึดทองคำนี้ได้ เพราะได้ผูกหูไว้ว่าเป็นของไทย จึงไม่ใช่ทรัพย์สินของชนชาติศัตรู คำแนะนำของท่านปรีดี ทำให้ไทยได้ประโยชน์ที่ไม่ต้องเสี่ยง และได้หลักประกันที่มีแต่ราคาสูงขึ้น

ในด้านเกษตร ท่านอาจารย์มีความห่วงใยในฐานะและความยากลำบากของเกษตรกรเป็นพิเศษตัวท่านก็เคยช่วยบิดาทำนาด้วยตนเอง นอกจากจะเสนอตั้งสหกรณ์อเนกประสงค์เพื่อตัดปัญหาคนกลาง (ดำเนินไม่ได้เพราะเป็นส่วนหนึ่งของเค้าโครงการเศรษฐกิจ) ท่านอาจารย์ยังได้ยกเลิกอากรค่านา และมีแผนการที่จะให้ชาวนามีที่ดินทำกินเป็นของตนเองด้วย

ในเรื่องวิสัยทัศน์ทางเศรษฐกิจ ผมได้รับการบอกเล่าจากผู้ใหญ่ที่เชื่อถือได้ ๒ เรื่อง เรื่องแรกคือเรื่องการส่งออกข้าว หลังจากท่านกลับจากเยือนสหรัฐอเมริกา ท่านได้เสนอคณะรัฐมนตรีว่าจากการสังเกตการณ์ท่านคิดว่า ในอีกประมาณ ๒๐ ปี ข้างหน้า สหรัฐจะเป็นคู่แข่งการค้าข้าวกับไทย เพราะในสหรัฐมีพื้นที่จำนวนมากที่อากาศอำนวยให้ปลูกข้าวได้ และถ้าเขาเริ่มปลูกข้าวเขาจะมีข้าวที่มีคุณภาพดีเท่าเราหรือดีกว่าเรา ข้อคิดของท่านไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะรัฐมนตรีส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้ที่จะมีประเทศใดผลิตข้าวดีเท่ากับของเราและมาแข่งขันกับเราได้ โดยเฉพาะสหรัฐในขณะนั้นไม่มีวิแววว่าจะจะเป็นประเทศที่ปลูกข้าวได้ดี

เรื่องที่สองคือ เรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้ ท่านอาจารย์ได้เล็งเห็นภัยอันตรายจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ท่านจึงเสนอว่าหากไม่หามาตรการป้องกันอย่างจริงจัง ต่อไปอีก ๓๐ ปี ข้างหน้า ประเทศเราจะเปลี่ยนจากการส่งออกไม้สักมาเป็นการสั่งไม้เข้าประเทศแทน ปรากฏว่าในคณะรัฐมนตรีก็ไม่มีใครสนใจต่อข้อสังเกตของท่านมีรัฐมนตรีท่านหนึ่งยังกล่าวว่าถึงตอนนั้นพวกเราก็คายกันหมดแล้ว

จะเห็นได้ว่าเมื่อเวลาผ่านไป ข้อสังเกตและข้อเสนอของท่านทั้งสองเรื่องก็เป็นจริงทุกประการ

๓.๓ วิสัยทัศน์ในการศึกษา ท่านอาจารย์ได้ให้ความสำคัญแก่การศึกษาเป็นพิเศษ เพราะการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศและประชาชาติไทย ท่านจึงได้กำหนดเรื่องการศึกษาไว้ในหลัก ๖ ประการของคณะราษฎร

ท่านได้เริ่มปฏิบัติจริงจังในสองระดับ ในระดับอุดมศึกษา ในขณะที่มีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวไม่เพียงพอที่จะผลิตคนที่มีความรู้มาช่วยพัฒนาประเทศได้ทันการณ์ ท่านจึงได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มธก.) มีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยเปิดเป็นครั้งแรก สอนเน้นหนักไปในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมถึงแม้ มธก. จะมีเพียง ๒ คณะ คือ คณะธรรมศาสตร์และคณะการบัญชี แต่ในหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต แม้จะเน้นการสอนกฎหมายเป็นหลัก แต่ก็ได้สอนวิชารัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการทูตด้วย ทั้งนี้เพื่อจะผลิตบัณฑิตมารับใช้ประเทศในแขนงสำคัญๆ ได้ครบถ้วน ซึ่งก็ได้ผลตามที่ท่านมุ่งหมายไว้ เพราะธรรมศาสตร์บัณฑิตและผู้จบประกาศนียบัตรทางบัญชีได้ออกมารับใช้ประเทศและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในเวลาต่อมาเป็นจำนวนมากมาย

นอกจากนี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ ท่านยังได้ตั้งโรงเรียนเตรียมปริญญาเพื่อเตรียมตัวเข้าศึกษาใน มธก. โดยเฉพาะเรียกชื่อย่อว่า ตมธก. มีอยู่ ๘ รุ่น หลักสูตร ตมธก. น่าสนใจมาก วิชาที่เรียนในขณะนั้นมีเช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาบาลี วรรณคดี ประวัติศาสตร์สากล พุทธประวัติ ปรัชญา เทคโนโลยี ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย และการบัญชี ชวเลข พิมพ์ดีด และดนตรี เป็นต้น วิชาบางวิชาสอนและสอบเป็นภาษาต่างประเทศครูของโรงเรียนเตรียมจำนวนมากจบจากต่างประเทศ (หลายคนจบปริญญาเอก) และทางธรรมะก็ได้ครูที่จบเปรียญ ๘ ประโยคหลายท่านมาสอนจากหลักสูตรนี้สะท้อนให้เห็นวิสัยทัศน์ของท่านที่จะเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะศึกษาระดับสูงทั้งในด้านฐานความรู้ทางวิชาการและจริยธรรม

อย่างไรก็ดี การศึกษาจะมีผลตามเป้าหมายจะต้องใช้เวลานานและกระทำอย่างต่อเนื่อง และต้องทำไป

ในทิศทางที่ถูกต้อง ฉะนั้นผู้ที่รับลูกต่อจากท่าน ก็ต้องสานแนวความคิดของท่านอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

๓.๔ วิสัยทัศน์ในด้านการต่างประเทศและสันติภาพ ในระยะสั้นๆ ที่ท่านอาจารย์ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศ ท่านได้ใช้ความกล้าหาญในการเข้าไปแก้ไขสนธิสัญญากับสหรัฐ ญี่ปุ่น และประเทศในยุโรปรวม ๑๒ ประเทศ เพื่อยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ตลอดจนภาษีร้อยชัก ๓ และทำสนธิสัญญาใหม่บนรากฐานแห่งความเสมอภาค และถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ และเป็นผลให้ประเทศไทยมีเอกราชทางการศาลโดยสมบูรณ์ ผลงานนี้ต้องนับว่าเป็นประวัติศาสตร์สำคัญของกระทรวงการต่างประเทศ

วิสัยทัศน์ที่โดดเด่นของท่านอาจารย์และได้ให้คุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติ และประชาชนคนไทยก็คือ การเป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น เริ่มต้นด้วยเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองในยุโรป ท่านได้มองการณ์ไกลว่าสงครามคราวนี้ ประเทศเราคงถูกระทบแน่ ท่านจึงผลักดันให้มีพระบรมราชโองการการปฏิบัติความเป็นกลาง พ.ศ. ๒๔๘๒ ขึ้น และเมื่อต่อมาญี่ปุ่นบุกประเทศไทย ท่านก็ได้แสดงจุดยืนให้ปรากฏว่าไทยไม่เห็นด้วย จึงได้รวบรวมจัดตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นในการวิเคราะห้การสงครามท่านแน่ใจว่าด้วยทรัพยากรอันมหาศาลของฝ่ายสัมพันธมิตร ฝ่ายสัมพันธมิตรจะต้องเป็นฝ่ายชนะ

ท่านได้เป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทย และบัญชาการในสภาพที่ประเทศถูกยึดครองโดยต่างชาติความเสียสละและลักษณะการเป็นผู้นำที่ดีทำให้เป็นผลให้ประเทศได้รอดพ้นจากภัยอันตรายที่ร้ายแรงและไม่ตกอยู่ในสภาพผู้แพ้สงคราม ดังที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

ที่ผมเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับท่านอาจารย์ปรีดีพนมยงค์ เพียงบางส่วนและโดยย่อก็เพื่อแสดงให้เห็นว่าท่านอาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดี บุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาควรจะนำมาถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ประเทศชาติก็จะพ้นวิกฤต และราษฎรก็จะอยู่ดีมีสุขโดยทั่วหน้ากัน ผมขอจบบทความด้วยพระพุทธรูปว่า “ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม”

คำกราบบังคมทูลของนายปรีดี พนมยงค์

ในฐานะผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย
ต่อสมเด็จพระยานริศรานุวัดติวงศ์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ในวันเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ในวันเปิดมหาวิทยาลัย คือเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ เวลา ๑๕.๐๐ น.
ท่านปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย ได้รายงานการก่อตั้ง
มหาวิทยาลัย ต่อผู้เป็นประธานในพิธีคือ เสด็จในกรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ท่ามกลางแขกผู้มีเกียรติทั้งชาวไทยและต่างประเทศ
ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

“ขอพระราชทานกราบทูลทรงทราบใต้ฝ่าละออง
พระบาท วันนี้เป็นวันมงคลดิถีบรรจบพร้อมกัน ๒ ประการ
ประการหนึ่งวันที่ ๒๗ มิถุนายน เป็นวันพระราชทาน
รัฐธรรมนูญชั่วคราว แห่งราชอาณาจักรสยาม ประการที่สอง
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้พยายาม
เร่งรัดการงานให้สามารถเปิดได้ในวันนี้ เพื่อดำเนินการสอน
วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ตามพระราชบัญญัติที่ได้
ประกาศตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้นให้ทันในวันที่ ๑ กรกฎาคม นี้

การตั้งสถานศึกษาตามลักษณะของมหาวิทยาลัย
ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์และเป็นปัจจัยในการแสดงความ
ก้าวหน้าของประเทศ ประชาชนชาวสยามจะเจริญใน
อารยธรรมได้ก็โดยอาศัยการศึกษาอันดี ตั้งแต่ขั้นต่ำ
ตลอดจนถึงการศึกษาชั้นสูง เพราะฉะนั้นในการที่จะอำนวยความสะดวก
และประโยชน์ของราษฎรในสมัยนี้ จึง
จำต้องมีสถานศึกษาให้ครบบริบูรณ์ทุกชั้น มหาวิทยาลัย
ย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร

ผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขา
ควรมีควรได้ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา รัฐบาล
และสภาผู้แทนราษฎรเห็นความจำเป็นในข้อนี้ จึงได้
ตราพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น

ในปัจจุบันนี้ ประเทศสยามมีความประสงค์
อันใหญ่ยิ่งที่จะปรับระดับการศึกษาของราษฎรให้เจริญ
ถึงขนาดเหมาะแก่กาลสมัย ถ้าระดับการศึกษายังไม่เจริญ
ถึงขนาดตราบไต่ การก้าวหน้าของประเทศก็ยังคงจะเป็น
สิ่งที่มองไม่เห็นอีกนาน ยิ่งในสมัยที่ประเทศของเราดำเนินการ
ปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการ
จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีมหาวิทยาลัยสำหรับประสาน
ความรู้ในวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองแก่พลเมือง
ให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ เปิดโอกาสแก่พลเมืองที่จะใช้
เสรีภาพในการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ของ
ประเทศชาติสืบไป

นับแต่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้ตั้งขึ้นแล้วปรากฏว่าได้รับความนิยมของมหาชนเกินความคาดหมาย โดยที่มีจำนวนผู้สมัครเข้าเรียนในชั้นนี้ถึง ๗,๐๙๔ คน แม้ผู้ที่ได้ลงทะเบียนการศึกษามาแล้วนานก็กลับเริ่มศึกษาในฐานะเป็นนักเรียนของมหาวิทยาลัยนี้ นับได้ว่าบรรลุผลขั้นต้นของความมุ่งหมายที่จะให้เรียนรู้วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองกันแพร่หลาย

บัดนี้ กิจการของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้ดำเนินมาโดยเรียบร้อยเตรียมพร้อมที่จะเปิดทำการประศาสน์วิชาให้สมความประสงค์ของพระราชบัญญัติแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอกราบทูลอัญเชิญใต้ฝ่าละอองพระบาทได้ทรงเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นปฐมฤกษ์เพื่อความสวัสดิมงคล ให้บังเกิดความวัฒนาสถาพรถาวรแก่มหาวิทยาลัยสืบไป

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ”

เมื่อท่านผู้ประศาสน์การกล่าวรายงานจบแล้ว เสด็จในกรมพระนครานุวัตติวงศ์ ก็ทรงกล่าวตอบซึ่งมีข้อความดังนี้

“ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้เห็นมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองตั้งขึ้นเป็นปีกแผ่นแน่นหนา รัฐบาลนี้และสภาผู้แทนราษฎรมีความคิดเห็นอันถูกต้องในการที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้น ข้าพเจ้าเห็นสอดคล้องต้องด้วยถ้อยคำที่ท่านกล่าวมาว่า ในสมัยที่ประเทศเราปกครองโดยรัฐธรรมนูญเช่นนี้เป็นการจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองให้แพร่หลายเพื่อปวงชนจะได้รับทราบความเป็นไปในบ้านเมือง ซึ่งทุกคนเป็นเจ้าของ

ข้าพเจ้ารู้สึกปิติที่ได้ทราบว่า มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้รับความนิยมของมหาชน มีนักศึกษามากหลายดังกล่าวนั้นแล้ว ข้าพเจ้ามีความหวังอย่างมั่นคงว่ามหาวิทยาลัยนี้ดำรงถาวรและดำเนินการเรียบร้อยได้ผลสมความปรารถนาทุกประการ

ข้าพเจ้าขอเปิดมหาวิทยาลัยนี้ ด้วยสัจจาธิฐานของอำนาจพระรัตนตรัยให้คุ้มครองมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองพร้อมอาจารย์และนักศึกษาทั้งหลายตลอดจนเจ้าหน้าที่ดำเนินการขอให้มหาวิทยาลัยนี้มั่นคงถาวรยืนนานบรรลุถึงซึ่งความสำเร็จอย่างไพศาลสมบูรณ์ ขอให้มหาวิทยาลัยนี้จึงเป็นที่เกื้อกูลวิชาการเมืองให้นักศึกษามีความรู้เรื่องสามารถจะกระทำกิจอันเป็นประโยชน์แห่งชาติและประเทศต่อไปข้างหน้าเทอญ”

หมายเหตุ มาจากหนังสือ “ชีวิตและงานของ ดร.ปรีดี พนมยงค์” โดย สุพจน์ ต้านตระกูล

ปาฐกถาเรื่อง

“เค้าโครงเศรษฐกิจกับประชาธิปไตยสมบูรณ์” เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ผู้ดำเนินรายการ
ผู้ดำเนินการอภิปราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล
รองศาสตราจารย์ แคล ดิลกวิทยรัตน์
อาจารย์ ดร.สุปัทม์ นิลพิชญกุล

ผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดการอภิปราย โดยเชิญผู้ร่วมเสวนาดำเนินการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นใน หัวข้อเรื่อง “เค้าโครงเศรษฐกิจกับประชาธิปไตยสมบูรณ์” ดังนี้

รศ.แคล ดิลกวิทยรัตน์

เรื่องของเค้าโครงเศรษฐกิจหลายๆ ท่านก็คงทราบว่าเค้าโครงเศรษฐกิจนั้นถ้าพูดกันเป็นภาษาปัจจุบันก็คือ นโยบายเศรษฐกิจของคณะราษฎร แผนเศรษฐกิจของคณะราษฎรไม่ได้เป็นแผนปฏิบัติการเหมือนแผนของสภาพัฒน์ เพราะเป็นแผนการพัฒนาประเทศในระดับกว้าง เพราะว่าหลังจากได้มีการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้นก็เหมือนกับหลายๆ ประเทศซึ่งได้รับเอกราชแล้วก็พยายามถามว่าเราจะไปทางไหนกัน แล้วจะเอาแบบเสรีนิยมในอดีตนั้นก็คือเอานโยบายในการปกครองและวิธีการปกครองในแบบที่ฝรั่งปกครองเมืองขึ้น แต่ว่าถ้าจะไปทิศทางที่ใหม่กว่าที่เคยเป็นมา ทิศทางที่จะนำไปสู่สิ่งที่เราเรียกว่าความทันสมัย เราจะปรับเปลี่ยนการปกครองบริหารประเทศอย่างไร ผมคิดว่าเค้าโครงเศรษฐกิจก็จะตอบคำถามว่าเราจะไปข้างหน้ากันได้อย่างไรที่นี้ ประเด็นที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ ทำไมต้องเป็นเค้าโครงเศรษฐกิจ เค้าโครงเศรษฐกิจ ตอบปัญหาอะไรในขณะนั้น ในขณะนั้นก่อนที่จะถึง ๒๔๗๕ ประเทศไทยมีปัญหาอย่างไร แล้วเค้าโครงเศรษฐกิจพยายามที่จะตอบปัญหานั้นอย่างไร

พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือว่าเราคงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบททางเศรษฐกิจทางการเมืองทางสังคมในขณะนั้นนะครับ คิดว่าถ้ามองในแง่ที่เรามีความคุ้นๆ กันก็คือ สังคมไทยตั้งแต่มีการเปิดประเทศนะครับ หลังสมัยรัชกาลที่ ๔ ที่เราพูดถึงสนธิสัญญาบาวริง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือความเปลี่ยนแปลง แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องตั้งคำถามว่าหลายคนเค้าเรียกการเปลี่ยนแปลงนี้ว่าความทันสมัยมั่งครับ ความเป็นตะวันตกบ้าง แต่ว่าในเนื้อหาของความเปลี่ยนแปลงนั้นมีอะไรมองในแง่เศรษฐศาสตร์การเมืองนั้นมันก็มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการขยายตัวทางการค้า แล้วก็นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของฐานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการค้า พูดงๆ ก็คือ เมื่อบ้านเมืองเปลี่ยนไปสองสิ่งที่เป็นคำถามก็คือ หนึ่งในเรื่องของการผลิตเรื่องเทคโนโลยีในการผลิต ทำไมทุกวันนี้เราจะแข่งขันสู้เค้าได้ไหมเรายังฝืนตัวอยู่กับการผลิตข้าว ไม้สัก ยางพารา นี่เพื่อส่งออกเทคโนโลยีในการผลิตนั้นมันควรจะเปลี่ยนไปมากกว่านั้นไหมในเมื่อเรากำลังเข้าสู่เวทีการค้าโลก แต่เราเคยพูดกันเล่นๆ ว่า ถ้าคนสมัยสุโขทัยฟื้นขึ้นมาในช่วงหลังรัชกาลที่ ๔ หรือแม้กระทั่งปัจจุบันนี้ก็คงจะไม่มีอุปสรรคอะไรเพราะว่าคงโดนเอาไปได้ ทั้งๆ ที่เทคโนโลยีในเรื่องการทำนาไม่ได้เปลี่ยนแปลง ในตอนนั้นก็พูดกันมากกว่าทำยังไงให้เทคโนโลยีในการผลิตสามารถเปลี่ยนแปลง แล้วก็ทำการผลิตแล้วส่งสินค้าไปได้มากกว่าที่ผลิตโดยธรรมชาติ ประเด็นที่สอง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

ที่เกิดขึ้นหลังสมัยรัชกาลที่ ๔ ก็คือ เกิดคนรวยขึ้น สองพวก สามพวกด้วยกันนะครับ แล้วคนรวยโดยเหตุที่ความรวย มันเป็นเรื่องการเปรียบเทียบ เพราะนั่นจะเห็นว่าการ เปิดประเทศ การที่เกิดความมั่งคั่งขึ้นมาขึ้น ความมั่งคั่ง นั้นไม่ได้ตกไปทั่วถึงทุกคนในแผ่นดิน มันกระจุกตัวอยู่กับ หนึ่งพวกคนจีนที่เป็นพ่อค้า สองพวกเจ้านายที่เกี่ยวข้อง กับการค้า แล้วก็สามคือพวกพ่อค้าตะวันตกซึ่งเข้ามา ผ่านสัมปทานในการค้าหลายอย่างโดยอาศัยสิทธิสภาพ นอกอาณาเขต หรืออาศัยความเป็นมหาอำนาจทาง เศรษฐกิจ และการเมืองเพราะฉะนั้นผมคิดว่าสองเรื่องใหญ่ๆ ที่คณะราษฎรนี้กว่าท่านจะพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ซึ่งผมอาจจะใช้คิดคือ การพัฒนาไม่ได้เกิดในช่วงนั้น เหมือนที่ท่านอาจารย์ปรีดีเคยพูดถึงเรื่องคณะราษฎร ว่าควรจะคิดว่าพรรคยังไม่เกิดขึ้น ประเด็นสำคัญก็คือว่า ทำอย่างไรถึงจะแก้สองปัญหานี้ได้ก็คือ หนึ่งอย่างไรให้เรื่อง เทคโนโลยีในการผลิตสินค้าถึงจะทันสมัยกว่านั้น ประการ ที่สองซึ่งสำคัญมากเวลาที่เราจะพูดถึงในเรื่องของเอกราช เรื่องประชาธิปไตยสมบูรณ์ ถ้าเราพูดถึงประชาธิปไตย ซึ่งมันน่าจะหมายถึงอำนาจ ทำอย่างไรอำนาจจะเข้าถึง ทุกคนนะครับ ผมคิดว่าคณะราษฎรเองไม่ได้คิดว่า การ สร้างกลไกให้อำนาจเข้าถึงคนทุกคนนั้นมันจะทำได้ด้วย การแก้ไขกฎหมาย แต่ว่าประเด็นสำคัญที่คิดว่าทั้งอาจารย์ ปรีดีก็ดี คณะราษฎรก็ตีมองแตกต่างไปจากคนที่เคย เรียกร้องประชาธิปไตยก่อนหน้านั้น ไม่ว่าจะเป็นคร. ๑๓๐ หรือใครก็ตามก็คงพูดถึงการทำอย่างไรให้อำนาจมันเกาะเกี่ยว อยู่กับความมั่งคั่งทางวัตถุได้ถึงทั่วทุกคน เพราะฉะนั้น การกระจายทรัพย์สินให้เข้าถึงทุกคนก็คือ การกระจาย อำนาจให้เข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง เพราะ ฉะนั้นไม่ใช่เรื่องของการจัดระบบกฎหมายให้คนมีอำนาจ มันจะออกมาเป็นรูประบบการจัดการเศรษฐกิจซึ่งเป็น ฐานอำนาจสำคัญให้ทั่วถึง ให้ทุกคนได้เข้าถึง เพราะฉะนั้น เรื่องของการปฏิรูปที่ดิน เรื่องของการทำอะไรหลายๆ อย่างจึงอยู่ในรูปแผนเพราะฉะนั้นเค้าโครงเศรษฐกิจ จึงเป็นแผนของการกระจายอำนาจหรือการสร้างอำนาจ ความเป็นเอกราชให้กับประชาชน การสร้างเสรีภาพ อย่างแท้จริงให้กับประชาชนโดยที่ทุกคนนั้นมีทรัพยากร

อยู่ในมืออย่างทั่วถึงทัดเทียมกัน คงจะมองในลักษณะที่ว่า เรื่องของปัจจัยการผลิต เรื่องทรัพย์สินเป็นตัวกำหนดอำนาจ ที่แท้จริง ถ้าสิ่งเหล่านี้ทั่วถึงกันก็หมายถึงว่า การกระจาย อำนาจความเป็นประชาธิปไตยนั้นมันจะทั่วถึงอย่าง มีเหตุผลมีหลักการทางวัตถุเป็นตัวสนับสนุน ดังนั้นผมคิดว่า เป็นอะไรที่พิเศษกว่าที่คิดๆกันมา เวลาเราพูดถึงเรื่อง ของ ประชาธิปไตยเราพูดถึงเรื่องเสรีภาพว่าในทัศนะ ของคณะราษฎร ทัศนะของท่านอาจารย์ปรีดีนั้น อำนาจ ความเป็นเสรี จะต้องได้รับการค้ำจุนด้วยการครอบครอง ปัจจัยการผลิตที่ทัดเทียมกันนะครับเช่นเดียวกัน เรื่อง ของเอกราช ของชาติอะไรก็ตาม สิ่งที่จะต้องคิดกันก็คือ ทำอย่างไรดีถึงจะทำให้เศรษฐกิจของเราไม่พึ่งต่างชาติ มากเหมือนในสมัยรัชกาลที่ ๔ แล้วผมเข้าใจว่าแล้วในที่สุด ก็นำมาซึ่งแนวความคิดที่ทำให้เกิดเศรษฐกิจชาตินิยม หลายท่านอาจจะมีความรู้สึกที่ว่าจริงๆ จอมพล ป. ก็เป็น ศิษย์เก่าของคณะราษฎร แต่ว่าจอมพล ป. มาทำรัฐวิสาหกิจ มาทำเศรษฐกิจชาตินิยมก็เลยไปในทางมาร์กซิส แต่ต้อง เข้าใจจริงๆ เหมือนกันว่าในก่อนปี ๒๔๗๕ นั้น ไม่ว่าจะ socialism หรือมาร์กซิส นั้นเป็นนวัตกรรมใหม่ทาง การเมืองที่สำคัญ มันยังไม่ได้มีภาพลบอะไรจนกว่า จะสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเพราะฉะนั้น ถ้าถามว่า ถ้าจะไปให้พ้นจากความล้าหลัง อยากจัดระบบให้พ้นไปจาก ความล้าหลังนั้นมีอะไรบ้าง ก็คงจะไม่ใช้ระบบฝรั่งปกครอง ที่ถ้าอาณานิคมแต่จะใช้ระบบอะไรหรือคำตอบที่คิดกันได้ ก็คือ จะเป็นเรื่องของสังคมนิยม หรือที่เราเรียกกันตอนหลัง ว่ามาร์กซิสนั้นก็คือชาตินิยม ปัญหาก็คือทั้งสองเป็น นวัตกรรมใหม่ทางการเมืองที่สำคัญในขณะนั้น ผมคิดว่า ทางคณะราษฎรเองหรืออาจารย์ปรีดีเองก็นึกถึงว่า สังคมนิยมจะเป็นตัวที่จะกระจายทรัพย์สินซึ่งเป็นที่มา ของอำนาจให้ทั่วถึงแล้วนั้นก็คือการที่พยายามที่จะทำ ประชาธิปไตยให้ทั่วถึงอย่างแท้จริงให้สมบูรณ์อย่าง แท้จริง แต่จริงๆ มันยังมีประเด็นที่เลืือต้องคุยกัน อีกว่าเวลาที่เรารู้ถึงประชาธิปไตยสมบูรณ์มันเริ่มขึ้น เมื่อไหร่ ที่ผมได้ศึกษาอย่างจริงจังที่ผมได้สังเกตเราพูดกัน มากหลัง ๑๔ ตุลา คำถามก็คือว่าประชาธิปไตยสมบูรณ์นั้น คำว่าสมบูรณ์ใช้เทียบเคียงกับอะไรเพราะเราพูดถึง

ประชาธิปไตยแต่ว่าก่อนนั้นไม่ค่อยพูดถึงสมบูรณ์เท่าไร ถ้ามันสมบูรณ์นั้นมันจะสมบูรณ์เมื่อเทียบกับอะไร นะครับ ผมคิดว่าตอนที่คำว่าประชาธิปไตยสมบูรณ์เกิดขึ้นนั้น มันน่าจะมีส่วนการบางอย่างที่มีการตั้งคำถามว่า เมื่อไหร่มันจะสมบูรณ์หรือตอนนั้นมันสมบูรณ์รีเปล่านั้นก็อาจจะเป็นเรื่องที่ๆ คุยกันต่อ นะครับ

อาจารย์ ดร.ชูบัณฑิต นิพิฏฐกุล

เรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจ ๒๔๗๖ กับเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ซึ่งผมคิดว่าสองเรื่องนี้ก็อย่างที่เรียนให้ทราบก็ล้วนแต่เป็นเรื่องใหญ่ทั้งสองประเด็นนะครับ ก็พยายามจะจำแนกประเด็นทั้งหมดให้เห็นชัดๆ แต่ว่าจะพยายามทำให้ง่ายลองดูประเด็นที่ผมจะแยกนั้นก็พูดให้ฟังก็คือประเด็นเรื่องของตัวเค้าโครงการเศรษฐกิจ ส่วนเรื่องที่สองคือผมจะพูดถึงเรื่องเจตนารมณ์ แล้วก็หลักการประชาธิปไตยสมบูรณ์ ซึ่งอันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ประกอบเป็นหัวข้อในวันนี้ด้วยแล้วก็ส่วนที่สามก็คงจะกลับไปหัวข้อที่ตั้งไว้ก็คือเค้าโครงการเศรษฐกิจกับตัวประชาธิปไตยสมบูรณ์จะเริ่มตั้งแต่ตัวเค้าโครงการเศรษฐกิจจะครบ ก็เป็นเค้าโครงการเศรษฐกิจว่ามีลักษณะพิเศษในตัวมันเองค่อนข้างมากนะครับคือเจตนารมณ์ในการปฏิวัติสังคม นอกเหนือจากในการปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายนแล้วระบบเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่ท่านอาจารย์ปรีดีให้ความสำคัญมากที่สุด ปฏิวัติทางการเมืองจะครบการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจะไม่สมบูรณ์ได้เลยถ้าเกิดว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงรากฐานความสัมพันธ์ทางการเมืองเศรษฐกิจด้วย อันนี้ก็เป็นประเด็นที่น่าสนใจมากในส่วนของเค้าโครงการเศรษฐกิจ ประเด็นแรกก็คือ แบบจำลองว่าด้วยแนวทางการจัดการเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นเราเห็นภาพถ้าเกิดว่าใช้ถ้อยคำที่มันทันสมัยหน่อยในปัจจุบันเราจะเรียกลักษณะแบบนี้ว่าเป็นแผนแม่บท หรือแผนการจัดการในมุมมองกว้างของรัฐบาล ในขณะนั้น รัฐบาลจะใช้แผนแม่บทนี้ในการกำกับทิศทางการพัฒนา เราลองไปอ่านดูในการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาเราจะเห็นว่าท่านอาจารย์ปรีดีพยายามที่จะให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นแสดง principle ออกมาเพราะ principle ของท่านเองก็เห็นสิ่งที่ท่าน

แสดงออกมาในเค้าโครงว่า principle ก็เป็นสิทธิของทุกคนที่จะนำมาถกเถียงกัน แต่ว่าอันนี้คือเป็นเพียงเค้าโครงนี้หมายถึงถ้าเกิดมีการรับในขณะนั้นเนี่ยจะครบปกติก็จะเป็นเพียงเค้าโครงที่สำเร็จสมบูรณ์ขึ้นนะครับท่านอาจารย์ปรีดีเปิดกว้างก็คือขอให้มันเป็นเค้าโครงจะครบจะรับหรือไม่รับ ต่อมาคือว่าตัวเค้าโครงมุ่งประสงค์เพื่ออะไรจะครบจริงๆ ก็มีการอภิปรายอยู่หลายๆ มุมมองนะครับแต่ผมอยากจะสรุปสั้นๆ ให้เห็นใจความสำคัญหรือว่าสาระของมันประเด็นแรก การวางรากฐานเค้าโครงการเศรษฐกิจตามหลักประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจตามหลักประชาธิปไตยทางการเมืองเราๆ เข้าใจดีเพราะว่าผ่านเหตุการณ์ ๒๔ มิถุนายนมาแล้วแต่ว่าหลักการที่ท่านอาจารย์ปรีดีกำลังเสนออยู่ในเค้าโครงก็เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจจะครบในส่วนตรงนี้ผมมีประเด็นจะเพิ่มเติมเพราะว่าเดี่ยวเราจะต้องถามกันอีกว่าประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจนั้นคืออะไร ท่านอาจารย์ปรีดีอธิบายแบบนี้ครับ ระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจนั้นไม่หมายถึงระบบที่มีบางคนกล่าวว่าใช้วิธีการบริโภคนิยมเงินทองของคนในสังคมแล้วเอามาแบ่งเฉลี่ยเท่าๆ กัน ถ้าหากเป็นระบบตามวิธีการนี้ระบบนั้นก็ไม่ใช่ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจเพราะไม่ใช่ระบบที่เป็นธรรมคือคนที่ไม่ทำงานหรือทำงานอย่างเกียจคร้านก็จะได้ส่วนแบ่งเท่ากับคนที่ทำงานด้วยความอดุสาหะ และจะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจและสังคม ท่านอาจารย์ปรีดีอธิบายแบบนี้ครับระบบประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจหมายถึงราษฎรส่วนข้างมากในสังคมต้องไม่ตกเป็นทาสของคนในจำนวนส่วนข้างน้อยที่อาศัยอำนาจผูกขาดเศรษฐกิจและราษฎรทุกคนจะต้องร่วมมือกันฉันทที่พี่น้องออกแรงกายหรือแรงสมองตามความสามารถเพื่อผลิตสิ่งอุปโภคและบริโภคให้สมบูรณ์ครบถ้วนแล้วแต่ทุกคนก็จะได้รับความเป็นธรรมตามส่วนแรงงานทางกายหรือทางสมองที่ตนได้ผลิต ผู้ได้ออกแรงมากก็ได้มากผู้ได้ออกแรงน้อยก็ได้น้อย อันนี้คือนิยามนะครับของหลักประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจที่ท่านอาจารย์ปรีดีได้พูดไว้จะครบ วัตถุประสงค์ประการที่สองของเค้าโครงการเศรษฐกิจซึ่งคิดว่าอันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญสิ่งที่ท่านอาจารย์ปรีดีพยายามจะคิด ไปเรียนมา

นะครับสิ่งสมควรรู้ถามว่าเพื่อใครท่านอาจารย์ปรีดี ต้องการช่วยเหลือคนกลุ่มใหญ่ของประเทศที่เป็นคนที่รับภาระในส่วนของการผลิตซึ่งก็แน่นอนก็คือชาวนาหรือเกษตรกรซึ่งอันนี้คิดว่าตามประวัติของท่านก็จะเห็นเป็นอย่างตึงจริงๆ แล้วจิตสำนึกอันนี้ความตระหนักรู้อันนี้ เกิดจากได้กลับไปช่วยคุณพ่อไปประสบเหตุประสบปัญหาต่างๆ ที่ชาวนาในขณะนั้นต้องประสบนะครับ คือวัตถุประสงค์ที่สำคัญของตัวเค้าโครง ประเด็นสุดท้ายเค้าโครงประสงค์อะไร ผมคิดว่าสิ่งที่ท่านปรีดีทำก็คือ การอาศัยหลักวิชานะครับในการที่จะพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ถ้าเกิดเราจะใช้คำในสมัยนั้นก็คือ การบำรุงความสุขสำราญของราษฎร ในขณะที่ถ้อยคำที่ท่านอาจารย์ปรีดีใช้บ่อยๆ ผมคิดว่าเรามีการจัดการทั้งแนวคิดทฤษฎี แล้วเมืองไทยจะไปทางไหน ในตะวันตกก็มีมุมมอง มีหลายแนวคิดที่ว่าเมืองไทยจะไปทางไหน ท่านอาจารย์ปรีดีได้เสนอ ท่านย้ำนะครับว่ามันเป็นแผนเบื้องต้นเท่านั้น ถ้าเกิดว่ารับหรือไม่รับ ประเด็นที่สามนะครับ ถ้ามองว่าแล้วหลักวิชาที่ใช้เป็นฐานคิดในเรื่องของเค้าโครงเศรษฐกิจ การศึกษาของท่านในประเทศฝรั่งเศสเป็นเรื่องที่มองข้ามไม่ได้เป็นการจุดประกายที่สำคัญ เป็นแรงบันดาลใจ เป็นข้อมูล เป็นแนวคิดที่ทำให้ท่านอาจารย์ปรีดีช่วยผสมผสานกันและกันเสนอขึ้นมาเป็นเค้าโครงเศรษฐกิจจริงๆ ประเด็นที่ผมเคยพูดไว้เมื่อประมาณปี ๔๙ นะครับก็จะเป็นในเรื่องภราดรภาพนิยม ในเค้าโครงเศรษฐกิจ คือหลักในเรื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ จะมีเรื่องภราดรภาพกับภราดรภาพ แต่ว่าความหมายนั้นก็เอามาจาก ปารีส ฝรั่งเศส ก็คือ บริติส โซลิदारิสต์ อีกส่วนหนึ่งก็คือหลักของภราดรภาพนิยมอีกส่วนหนึ่งก็คือ การจะต้องกันสนับสนุนให้ราษฎรหรือประชาชนภาคประชาชน มาร่วมกันประกอบการตั้งแต่ต้นจนถึงปลายทางตั้งแต่เริ่มผลิตจนกระทั่งกระจายสินค้าบริการออกไป เพราะฉะนั้นประเด็นนี้เป็นเรื่องของการรวมกลุ่มกันครับ รวมกลุ่มกันเพื่อทำให้เป็นส่วนเข้มแข็งในเรื่องของเศรษฐกิจองค์ประกอบสองประการนี้ก็จะนำไปสู่สภาพที่กว้างสุดของเค้าโครงเศรษฐกิจ ก็คือหลักใหญ่ใจความของเค้าโครงเศรษฐกิจคือรัฐมีบทบาทดำเนินเศรษฐกิจ ต้องมีบทบาทดำเนิน

เศรษฐกิจในช่วงแรกเท่านั้นที่สำคัญก็คือรัฐจะต้องสนับสนุนให้ราษฎรนั้นพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญโดยอาศัยหลักการร่วมกันประกอบกิจการนั่นเองซึ่งหลักการร่วมกันประกอบกิจการนี้จะแสดงให้เห็นในเค้าโครงการเศรษฐกิจออกมาเป็นระบบสหกรณ์ซึ่งในเรื่องนี้ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ได้เคยให้สัมภาษณ์กับท่านอาจารย์ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา กับคณะไว้ว่าจริงๆ สิ่งที่ท่านมุ่งหมายอันนี้ก็คือสหกรณ์เป็นสังคมนิยมนะครับก็คือการที่ราษฎรเข้ามารวมกันจัดระบบเศรษฐกิจด้วยตัวเองโดยมีรัฐสนับสนุน อีกส่วนหนึ่งที่สำคือนะครับที่เป็นส่วนสุดท้ายเป็นองค์ประกอบหรือเป็นตัวกฎหมายของสิ่งที่ท่านอาจารย์ปรีดี เสนอประกอบเข้าคือรัฐสวัสดิการ เพราะฉะนั้นคิดว่าองค์ประกอบสามประการอยู่กันเป็นพื้นฐานความคิดที่สำคัญของเค้าโครงการเศรษฐกิจ ในส่วนของความคิดที่ว่าเรื่องภราดรภาพระหว่างมนุษย์หรือ Solidarisme อย่างนี้ถ้าเกิดจะสรุปกว้างๆ เป็นความคิดที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์มนุษย์ในสังคมไม่ใช่ด้านการเมืองถามว่าความคิดภราดรภาพนิยมเน้นความสำคัญไปที่ไหนในทางวิชาการ ฝรั่งเศสเองก็ถกเถียงกันว่าความคิดเรื่อง Solidarisme มาจากไหนบอกพวกก็บอกว่าสืบเนื่องมาจากความคิด social contract ของรุชโซ้นะครับหรือว่าสืบเนื่องมาจากแนวคิดสังคมนิยม ก็มีที่มาทั้งสองทางแต่ประเด็นสำคัญนี้มันก็คือว่าแนวความคิดแบบ สัญญาประชาคมแบบ รุชโซ่ ให้ความสำคัญกับอำนาจทางการเมืองเจตจำนงของประชาชนเน้นอำนาจทางการเมืองแต่ความแตกต่างระหว่างความคิด รุชโซ่ ในเรื่องนี้กับภราดรภาพอยู่ที่ว่าภราดรภาพคือเน้นที่ความสัมพันธ์ของมนุษย์ก่อนส่วนรัฐนั้นถือเป็นเครื่องมือในการให้กลุ่มมนุษย์ในสังคมนั้นจะใช้จัดการเข้ามามีจัดการระบบเศรษฐกิจเข้ามามีจัดการระบบการเมืองเพราะฉะนั้นประเด็นความคิดจึงต่างกันพอสมควร ถึงแม้ว่าจะเชื่อมโยงกับความคิดของรุชโซ่ก็ตามแต่ที่ว่ามุมมองมุมมองเน้นจะต่างกันเพราะฉะนั้นในความหมายของภราดรภาพของท่านอาจารย์ปรีดีของมุมมองของ Solidarisme ก็คือว่าให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันในสังคม มองมนุษย์ให้แตกก่อนว่าตกลงจะวางทิศทางบนความสัมพันธ์ในเรื่องอะไร จะเป็น

เครื่องมือในการจัดการความสัมพันธ์ต่อไปเพราะฉะนั้นเราจะเห็นนะครับ ถ้าเรามองพิจารณาประกอบจากหลักการร่วมประกอบกิจการของราษฎร นั่นคือความร่วมมือพุดอีกด้านพุดถึงเรื่องประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ท่านอาจารย์ปรีดีท่านพุดเสมอว่าราษฎรทั้งปวงจะต้องร่วมมือกันฉันท์พี่น้องนะครับ ราษฎรทั้งปวงจะต้องร่วมมือกันฉันท์พี่น้องจึงเป็นพื้นฐานความคิดที่สำคัญในเรื่องของ Solidarisme นะครับ มองความสำคัญของมนุษย์ในสังคมว่าจะต้องร่วมมือกันไม่ใช่แข่งขันกันนะครับถ้าแข่งขันกันก็จะเห็นประเด็นในเรื่องของสังคมนิยมเสรีนิยมอธิบายในเรื่องนี้ค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นความคิดของภราดรภาพนิยมตรงนี้เลยไปที่ความร่วมมือกัน ความเป็นพี่เป็นน้องกันซึ่งใช้ในเรื่องของระบบเศรษฐกิจด้วยเพราะฉะนั้น เราเห็นภาพนะครับ ว่าภาพกว้างของเรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจอันนี้ก็คือเรื่องของ Solidarisme นะครับ แล้วก็บางสวัสดิการที่จะพยายามเข้ามาในส่วนนี้ด้วยนะครับเพราะฉะนั้นในเรื่องของเค้าโครงการเศรษฐกิจอันนี้ผมคิดว่าสาระมันอยู่ตรงนี้นะครับ ประเด็นที่สองก็คือว่าแล้วเจตนาผมกับหลักการประชาธิปไตยสมบูรณ์แสดงออกอย่างไรบ้าง คือประชาธิปไตยสมบูรณ์ของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นประชาธิปไตยที่ไม่ได้แยกแยะแบ่งส่วนเป็นประชาธิปไตยที่รวมเอาความหมายรวมเอามิตรรวมเอานัยทั้งในทางการเมืองเศรษฐกิจแล้วก็วัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกันจริงๆ แล้วพอเราพุดถึงประชาธิปไตยส่วนใหญ่มิติที่เรามองส่วนใหญ่ในประชาธิปไตยก็คือมิติทางการเมืองมิติประชาธิปไตยของท่านอาจารย์ปรีดีท่านจะใช้ประชาธิปไตยสมบูรณ์เพราะฉะนั้นสมบูรณ์ตรงนี้ก็หมายถึงว่าเป็นประชาธิปไตยที่จะต้องครบถ้วนทุกมิติที่สำคัญของสังคมนะครับแล้วก็ไล่เรียงกันไปเลยตั้งแต่มิติทางสังคมที่เป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจการเมืองสังคม รวมถึงวัฒนธรรม เพราะระบบประชาธิปไตยของท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ องค์ประกอบของประชาธิปไตยในความหมายของท่านอาจารย์ปรีดีก็หมายถึงว่าองค์ประกอบทั้งสามประการนี้ร่วมกันจึงจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงถ้าเกิดพวกเราลองไปอ่านงานท่านดูจะเห็นนะครับท่านบอกว่าแม้มีประชาธิปไตยเพียงด้านใดด้านหนึ่งนี่ก็ยังไม่ถือว่าเป็นประชาธิปไตย

สมบูรณ์ถ้าเกิดจะเป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ความสัมพันธ์ในสังคมก็ต้องเป็นประชาธิปไตยด้วยมีวิธีคิดทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยมีระบบเศรษฐกิจที่เป็นพื้นฐานของสังคมที่เป็นประชาธิปไตยแล้วก็มีวัฒนธรรมที่เป็นประชาธิปไตยด้วย แน่แน่นอนว่ารวมถึงเรื่องการเมืองความคิดของท่านอาจารย์ปรีดี เศรษฐกิจนี่เป็นพื้นฐานที่สำคัญแล้วก็ระบบเศรษฐกิจมันจะสร้างสังคม สร้างระบบความสัมพันธ์ในสังคมขึ้น ซึ่งผมจำแนกออกเป็นระบบความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลกับบุคคลนะครับ การเมืองก็คือรัฐกับพลเมือง รัฐกับบุคคลแล้วก็จะรวมไปถึงโครงสร้างทางการเมืองที่เป็นโครงสร้างเบื้องต้น ท่านอาจารย์ปรีดีใช้คำนี้นั้นหมายถึงตัวบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เรื่องอุดมคติที่ท่านอาจารย์ปรีดีพยายามที่จะใช้แนวความคิดนี้ในการอธิบายสังคมนะครับแล้วท่านก็ใช้ในการท่านก็ใช้ความคิดนี้ในการวิพากษ์วิจารณ์สังคมไทยรวมทั้งสังคมอื่นด้วย รวมถึงมิติที่สำคัญๆ ทั้งสามด้านด้วยกันประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ การอธิบายแนวคิดของโลกตะวันตก การส่วนของประเทศไทยก็มีความคิดที่ในเรื่องที่พยายามที่จะปรับระบบเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับระบอบการเมือง ส่วนระบอบทางการเมืองประชาธิปไตยนี้ที่เราเข้าใจกันดีอยู่แล้วนะครับ เพราะเราเข้าใจในมิติทางการเมืองที่สำคัญส่วนที่สำคัญที่สุดที่เห็นว่าเป็นเรื่องพิเศษสุดเป็นเรื่องของประชาธิปไตยสมบูรณ์เป็นเรื่องของการที่ท่านอาจารย์ปรีดีอธิบายเรื่องทัศนคติทางสังคมที่จะต้องเป็นประชาธิปไตยด้วย ในการอธิบายเชื่อมโยงมิติทางวัฒนธรรมเข้ามาว่าจะต้องสอดคล้องกับระบบการเมืองและเศรษฐกิจด้วยเป็นเรื่องที่ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะว่าทัศนคติทางสังคมถ้าเกิดลองคิดดีๆ ผมถามว่าท่านอาจารย์ปรีดีกำลังบอกอะไรเราหรือถ้อยคำอาจจะเข้าใจว่าพัฒนาสังคมถ้าเกิดเราดูสิ่งที่ท่านอธิบายในเรื่องทางสังคมที่เป็นประชาธิปไตยเราจะเห็นว่าท่านอาจารย์ปรีดีกำลังบอกเราว่าวัฒนธรรมของคนในสังคมจะต้องสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยด้วยมันจะไปผลักดันขับเคลื่อนให้ระบอบประชาธิปไตยการเมืองเศรษฐกิจไปด้วยกันได้ ท่านอาจารย์ปรีดีพยายามประเมินว่าแล้วทำไมเค้าโครงการเศรษฐกิจถูกต่อต้าน

อย่างมากเพราะวัฒนธรรมของสังคมในขณะนั้นยังไม่สอดคล้องไปถึงประชาธิปไตยมากนักวัฒนธรรมต่อต้านค่อนข้างมาก อันนี้ยังไม่รวมเหตุปัจจัยอื่นๆ เพราะฉะนั้นจะเน้นตรงนี้นะครับว่าเออเป็นประชาธิปไตยที่จะต้องมีการปฏิวัติทั้งสามมิติประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจประชาธิปไตยทางการเมือง แล้วก็ทัศนะทางสังคมที่เป็นประชาธิปไตย หรือมีวัฒนธรรมที่เป็นประชาธิปไตยด้วยนั่นเอง นอกจากนี้ท่านอาจารย์ปรีดีพยายามจะอธิบายนะครับว่าทัศนะทางสังคมที่ไม่เป็นประชาธิปไตยมีอะไรอยู่บ้างซึ่งผมพยายามจะรวบรวมแต่ว่าจริงๆ ท่านไม่ได้พูดเป็นระบบ ผมพยายามจะชี้ให้เห็นว่าอะไรที่คิดว่าจะทำให้เรามองเห็นว่าทัศนะทางสังคมที่เป็นประชาธิปไตยในความเห็นของท่านอาจารย์ปรีดีในการกระทำของท่านอาจารย์ปรีดีควรจะเป็นอะไรบ้างนะครับแล้วก็เกิดว่าเราๆ เข้าใจเรื่องนี้กันดี ชัดเส้นแบ่งได้ชัดเจนว่าใครเป็นเผด็จการใครเป็นศักดินา ผมคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ เออประเด็นสุดท้ายที่ผมอยากจะบอกนะครับก็คือว่าเรื่องของประชาธิปไตยสมบูรณ์ เรื่องเค้าโครงนโยบายมันจะทำได้ไม่ได้เป็นเจตจำนงที่เราจะต้องแสดงออกผ่านการเมืองแต่ว่าในเรื่องของวัฒนธรรมประชาธิปไตย ผมเชื่อว่าเป็นสิ่งที่พวกเราน่าจะลองทบทวนนะครับถามว่าทบทวนอะไรทบทวนตัวเราเอง เราๆ เข้าใจประชาธิปไตยอย่างไรนะครับ เราประพฤติปฏิบัติตนในลักษณะที่เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ สิ่งที่เรากระทำทุกอย่างทุกประการแม้กระทั่งความคิดยังไม่ได้ลงมือทำเป็นประชาธิปไตยจริงๆ หรือเปล่าเพราะผมคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญนะครับ อะไรก็ตามที่มันเป็นเรื่องมิติทางทางนามธรรมที่ซับซ้อนมันๆ ยากที่จะเปลี่ยนนะครับแต่ผมเชื่อว่าถ้าเราจะเป็นประชาธิปไตยกันจริงๆ ทัศนะทางสังคมที่เป็นประชาธิปไตยที่ท่านอาจารย์ปรีดีพยายามอธิบายเป็นเรื่องที่จำเป็นแล้ว ผมเชื่อว่าสอดคล้องกับภาวะการในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล

ในฐานะผู้ดำเนินรายการกล่าวว่า รูปสทกรรมแบบนารวมของอาจารย์ปรีดีกับนารวมแบบ Joseph Stalin ยังมีความแตกต่างกันอยู่เพราะว่าอาจารย์ปรีดีท่านไม่ทำแต่ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจแต่ท่านทำการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยด้วยก็เลยมีความแตกต่างกัน สิ่งที่เรามาพูดกันในวันนี้ประโยชน์ของเรื่องคือว่าประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้นะครับประชาธิปไตยคือระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและประชาชนก็เป็นเจ้าของประเทศด้วยเหตุนี้จึงสมบูรณ์ได้จะมีแค่มิติทางการเมืองอย่างเดียวเห็นจะไม่พอสอดคล้องมีมิติทางเศรษฐกิจแล้วก็ทางสังคมด้วย แล้วมากกว่านั้นก็ยังมีมิติอื่นๆ ทั้งหมดนะครับเพราะประชาธิปไตยคือวิถีชีวิตของบรรดาเจ้าของประเทศทั้งหลายในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความขัดแย้งท่ามกลางความแตกต่าง มีความสามารถที่จะสามารถอยู่ร่วมกันได้ และคิดว่าแง่มุมทั้งหมดนี้ทั้งต่างแต่ประโยชน์คือเพื่อสังคมสติปัญญาแก่เราทุกคนในการนำพาเออประชาธิปไตยแล้วก็ประเทศไทยของเราและประชาชนของเราให้เดินหน้าต่อไป

ปรีดี พนมยงค์

กับบทบาทการผลักดัน กฎหมายสำคัญ ๔ ฉบับ

ขณะที่ผู้คนทั่วไปทราบดีว่า ปรีดี พนมยงค์ คือ แกนนำผู้อยู่เบื้องหลัง การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ แต่กลับมีน้อยคนนัก ที่จะเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า อะไรคือบทบาทของปรีดี ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว อะไรคือสิ่งที่ปรีดีต้องการบรรลุ และอะไรคือสิ่งที่ปรีดีลงมือทำหลังจากวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

เมื่อผ่านพ้นไป ประเด็นเหล่านี้เป็นเรื่องใหญ่โต เพราะนี่ไม่เพียงเผยให้เห็นตัวตนของปรีดี แต่ยัง ช่วยอธิบายพัฒนาการของสยามยุคแรกเริ่มประชาธิปไตยด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ใฝ่รู้จึงควรลองศึกษา ปรีดีผ่านผลงานชิ้นสำคัญ โดยเฉพาะบรรดากฎหมายที่ปรีดีผลักดันแทบจะทันทีหลังได้เข้าถึงอำนาจรัฐ ดังเช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฯ พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบ ราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยามฯ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองฯ และ พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลฯ แม้กฎหมายสำคัญทั้ง ๔ ฉบับนี้ได้ผ่านการแก้ไขในกระบวนการ นิติบัญญัติมาพอสมควร แต่ก็ยังสามารถสะท้อนทัศนคติ และวิสัยทัศน์ของปรีดีได้เป็นอย่างดี การพิจารณา กฎหมายเหล่านี้ในรูปต้นฉบับสมบูรณ์น่าจะช่วยให้เห็นว่า ปรีดี “คิดอะไร” และปรีดี “ทำอะไร” ทั้งในเรื่อง โครงสร้างรัฐระดับชาติ โครงสร้างรัฐระดับท้องถิ่น ตำแหน่งแห่งที่ของราษฎรในฐานะผู้มีสิทธิมีเสียง และการ ปลูกฝังจิตสำนึกของพลเมืองผ่านการศึกษา

พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในระหว่างเวลาที่ใช้บทบัญญัติเฉพาะกาลใน
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๕

ประชาธิปก ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรจัดวางระเบียบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างเวลาที่ใช้บทบัญญัติเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕” และให้เรียกโดยย่อว่า “พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ภาค ๑

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๓ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นให้ดำเนินตามลำดับดังนี้

๑. ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลเลือกตั้งผู้แทนตำบล ๆ ละหนึ่งคน

๒. ผู้แทนตำบลในจังหวัดเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจังหวัดละหนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมีพลเมืองเกินกว่าหนึ่งแสน ให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุก ๆ หนึ่งแสน เศษของหนึ่งแสนถ้าถึงครึ่งให้นับเป็นหนึ่งแสน ถ้าต่ำกว่าครึ่งให้ปัดเศษ

มาตรา ๔ ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบล ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

๑. มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่

(ก) ถ้าบิดาเป็นชาวต่างประเทศ จะได้แต่งงานกับมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่ได้เรียนหนังสือไทย จนได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๓ หรือได้รับราชการประจำการตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารแล้ว หรือได้รับราชการประจำแผนกอื่น ๆ ในตำแหน่ง ตั้งแต่เสมียนพนักงานขึ้นไปโดยมีเงินเดือนประจำแล้วไม่ต่ำกว่าห้าปี

(ข) ถ้าเป็นคนที่แปลงชาติมาเป็นไทยต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ใน (ก) หรือได้อยู่ในราชอาณาจักรสยามเป็นเวลาติดต่อกันนับแต่เมื่อได้แปลงชาติมาแล้วไม่ต่ำกว่าสิบปี

๒. มีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว

๓. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตตผั่นเพื่อนไม่สมประกอบ

๔. ไม่เป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในขณะที่มีการเลือกตั้ง

๕. ไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวชในขณะที่มีการเลือกตั้ง

๖. ไม่ถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิออกเสียง

มาตรา ๕ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลหรือเป็นผู้แทนราษฎร นอกจากมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ อนุมาตรา (๑) (๓) (๔) (๕) (๖) แล้วจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

๑. มีอายุยี่สิบสามปีบริบูรณ์แล้ว

๒. ไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติเสเพลเป็นอาชญา หรือติดยาเสพติดให้โทษ

๓. มีความรู้ตามที่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้

๔. ไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะเหนื่อการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑

มาตรา ๖ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบล มีชื่ออยู่ในสำมะโนครัวตำบลใด ให้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลของตำบลนั้น

มาตรา ๗ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลของตำบลใดต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือมีอสังหาริมทรัพย์ หรือเป็นบุคคลที่เกิดในตำบลนั้น

มาตรา ๘ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดใดต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือมีอสังหาริมทรัพย์ หรือเป็นบุคคลที่เกิดในจังหวัดนั้น

ข้าราชการรับพระราชทานเงินเดือนของรัฐบาลในตำแหน่งประจำในจังหวัดใด จะสมัครรับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้นไม่ได้ และถ้าได้รับเลือกตั้งจากจังหวัดอื่นแล้วต้องลาออกจากตำแหน่งประจำการ แต่ให้มีสิทธิได้บำเหน็จบำนาญตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๑ มาตรา ๖ หรือพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหาร พ.ศ. ๒๔๗๑ มาตรา ๖ ถ้าเป็นข้าราชการทหารอาจจะได้รับเบี้ยหวัดแทนบำเหน็จบำนาญตามระเบียบการของทหารก็ได้

อนึ่ง เมื่อออกจากสมาชิกภาพโดยไม่มี ความเสียหายแล้ว ประสงค์จะเข้ารับราชการในตำแหน่งชั้นเดียวกับตำแหน่งประจำการเดิมอีก ท่านว่าให้เจ้ากระทรวงมหาดไทยเดิมรับบรรจุก่อนผู้อื่น

มาตรา ๙ บุคคลหนึ่งจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลได้แต่เฉพาะตำบลเดียว และจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรได้แต่เฉพาะจังหวัดเดียวตลกัน

หมวด ๒ การเลือกตั้งผู้แทนตำบล

มาตรา ๑๐ เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาว่าให้มีการเลือกตั้งผู้แทนตำบลแล้ว ให้กรรมการอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลนั้นๆ ขึ้นไว้ ในการทำบัญชีรายชื่อนี้ให้ถือตามทะเบียนสำมะโนครัว

มาตรา ๑๑ ก่อนถึงวันเลือกตั้งผู้แทนตำบลไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ให้กรรมการอำเภอนำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงออกประกาศไว้ ณ สาธารณสถานภายในตำบล ซึ่งประชาชนเข้าไปตรวจดูได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม และให้ประกาศบัญชีชื่อนั้นไว้ ณ สถานที่ซึ่งจะออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลด้วย

บุคคลผู้ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีชื่อนั้น ถ้าเห็นว่าตนสมควรมีชื่อเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลด้วย จะทำคำร้องขอให้ลงชื่อของตนในบัญชียื่นต่อกรรมการอำเภอภายในสิบวันนับตั้งแต่วันประกาศรายชื่อ พร้อมด้วยคำชี้แจงหรือเอกสารอย่างใดเพื่อสนับสนุนคำร้องก็ได้

ถ้ากรรมการอำเภอเห็นสมควรเติมชื่อผู้ร้องในบัญชีรายชื่อด้วยแล้ว ก็ให้ลงชื่อผู้นั้นไว้ในบัญชีโดยเร็ว

ถ้ากรรมการอำเภอยังคงเห็นว่าผู้ร้องไม่สมควรมีชื่อในบัญชีเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงไซ้ ก็ให้สั่งยกคำร้องเสียทันที แต่ผู้ร้องมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นได้โดยพลัน เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นนั้นแล้วให้ไต่สวนวินิจฉัยสั่งให้เติมชื่อหรือมิให้เติมชื่อผู้ร้องในบัญชี คำสั่งของศาลนั้นท่านให้ถือว่าเป็นที่สุด แล้วให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังกรรมการอำเภอทันที

ถ้าหากคำสั่งของศาลไปยังไม่ถึงมือกรรมการตรวจคะแนนเสียงในขณะเลือกตั้ง ท่านให้ปฏิบัติการไปตามคำสั่งเดิมของกรรมการอำเภอ

มาตรา ๑๒ บุคคลใดปรารถนาได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลของตำบลใดให้ลงชื่อสมัครที่กรรมการอำเภอ ซึ่งตำบลนั้นขึ้นอยู่ ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ให้กรรมการอำเภอสอบสวนเพื่อทราบว่าคุณคนนั้นจะสมัครรับเลือกตั้งได้ตามมาตรา ๕ และ ๗ หรือไม่ ถ้าเห็นว่าสมัครรับเลือกตั้งได้ ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอโดยเร็ว

ให้ผู้สมัครนำเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวนสี่บาท และรูปถ่ายของตนขนาดทศนิ้ว สี่รูปมามอบให้แก่กรรมการอำเภอด้วย

ก่อนวันเลือกผู้แทนตำบลอย่างน้อยสามวัน ให้กรรมการอำเภอประกาศรายชื่อและรูปผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ในตำบลนั้น ๆ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดไม่นำเงินค่าใช้จ่ายและรูปมามอบให้แก่กรรมการอำเภอตามวันที่กรรมการอำเภอกำหนดให้ ท่านให้ถอนชื่อผู้นั้นจากเป็นผู้สมัคร

มาตรา ๑๓ ถ้ากรรมการอำเภอไม่ยอมรับสมัคร ผู้สมัครมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล ท่านให้นำบทบัญญัติ
มาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้กรรมการอำเภอกำหนดวันและสาธารณสถานที่จะออกเสียงเลือกตั้ง และให้ตั้งกรรมการ
ตรวจคะแนนเสียงตำบลละสามคน

มาตรา ๑๕ การออกเสียงให้เริ่มแต่เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๕.๐๐ นาฬิกา

มาตรา ๑๖ ให้กระทรวงเจ้าหน้าที่ออกกฎว่าด้วยการควบคุมการออกเสียงและการจัดทำบัตรออกเสียง

มาตรา ๑๗ ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงรับแจกบัตรออกเสียง จากกรรมการอำเภอก่อนวันออกเสียง

ในบัตรนั้นให้เขียนชื่อ เลขหมายบ้าน หรือหมู่บ้านของผู้มีสิทธิออกเสียง

ให้ผู้มีสิทธิออกเสียง ลงลายมือชื่อของตนในบัตรนั้น ถ้าลงลายมือชื่อไม่ได้ให้ลงลายนิ้วมือโดยไม่ต้องมีพะยานรับรอง

มาตรา ๑๘ ในวันออกเสียงให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนนเสียง เพื่อให้กรรมการ
หมายไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงว่าผู้นั้นได้มาออกเสียงแล้ว แล้วให้ผู้มีสิทธิออกเสียงนำบัตรออกเสียงไปใส่
ในหีบบัตรออกเสียง ซึ่งกรรมการได้ติดเลขหมายและรูปผู้สมัครรับเลือกตั้ง

มาตรา ๑๙ เมื่อสิ้นเวลาออกเสียง ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงพร้อมกันเปิดหีบบัตรออกเสียงครั้งละหีบ
แล้วให้ลงเลขหมายหีบนั้นไว้บนบัตรออกเสียงทุกฉบับและนับแล้วบันทึกไว้ในรายงานว่าหีบนั้นๆ มีคะแนนเสียงเท่าใด
เสร็จแล้วให้เก็บบัตรออกเสียงไว้ในหีบตามเดิม

มาตรา ๒๐ ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงสูงที่สุดให้ถือว่าเป็นผู้แทนตำบล ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน
ท่านให้ถือว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

อนึ่งถ้าศาลสั่งเพิกถอนการเลือกตั้งของผู้ได้รับคะแนนสูง ท่านให้ถือว่าผู้ที่ได้คะแนนรองลงมาเป็นผู้แทนตำบล

มาตรา ๒๑ ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงส่งหีบบัตรออกเสียงไปยังกรรมการอำเภอ และให้กรรมการอำเภอ
เก็บรักษาไว้สามปี แต่ไม่เกินเวลาที่ผู้แทนตำบลนั้นอยู่ในตำแหน่ง

มาตรา ๒๒ ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล แล้วส่งรายงานในการ
เลือกตั้งไปยังกรรมการอำเภอ เพื่อส่งต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว

มาตรา ๒๓ ภายในสิบวันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งผู้แทนตำบล บุคคลใดเห็นว่าการเลือกของผู้ได้รับคะแนนสูง มิได้
เป็นไปโดยชอบไซ้ ท่านว่าผู้นั้นมีสิทธิที่จะร้องคัดค้านต่อศาลท้องถิ่นได้ เมื่อศาลได้รับคำร้องนี้แล้วให้รีบไต่สวน
และวินิจฉัยว่า ควรเพิกถอนผู้รับเลือกตั้งนั้นหรือไม่ แล้วแจ้งคำสั่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว คำสั่งนี้ท่านให้ถือว่า
เป็นที่สุด

ถ้าศาลสั่งเพิกถอน แต่คำสั่งไปถึงกรรมการตรวจคะแนนเสียงเลือกผู้แทนราษฎรภายหลังที่ผู้แทนตำบลนั้นได้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว ท่านว่าการออกเสียงของผู้แทนตำบลในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๒๔ ผู้แทนตำบลย่อมขาดจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ หรือขาดความเกี่ยวข้องกับผู้แทนซึ่งตนเป็นผู้แทนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗

มาตรา ๒๕ ภายในบังคับแห่งมาตรา ๒๔ ท่านว่าผู้แทนตำบลคงอยู่ในตำแหน่งตลอดอายุของสภาซึ่งตนเป็นผู้เลือกตั้งผู้แทนราษฎร

หมวด ๓ การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

มาตรา ๒๖ บุคคลใดปรารถนาได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดใด ให้ลงชื่อสมัคร ณ ศาลากลางจังหวัดนั้น ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนว่า บุคคลนั้นจะสมัครรับเลือกตั้งได้ตามมาตรา ๕ และ ๘ หรือไม่ ถ้าเห็นว่าสมัครรับเลือกตั้งได้ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดโดยเร็ว

ให้ผู้สมัครนำเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวนห้าสิบบาทและรูปถ่ายของตนขนาดหกนิ้วสี่รูบามอบแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดด้วยก่อนวันเลือกตั้งผู้แทนราษฎรอย่างน้อยเจ็ดวัน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศรายชื่อและผู้สมัครรับเลือกไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดนั้น ๆ

ท่านให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒, ๑๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๗ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดวันและสาธารณสถานที่จะออกเสียงเลือกตั้ง และตั้งกรรมการตรวจคะแนนเสียงสถานที่ละสามคน

มาตรา ๒๘ ให้ผู้แทนตำบลรับแจกบัตรออกเสียงจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนวันออกเสียง ท่านให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๙ ในวันออกเสียงให้ผู้แทนตำบลไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนนเสียง เพื่อให้หมายไว้ในบัญชีผู้แทนตำบลว่าผู้นั้นได้มาออกเสียงแล้ว แล้วให้ผู้แทนตำบลนำบัตรออกเสียงซึ่งตนได้เขียนชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่จังหวัดนั้นจะพึงมีได้ไปใส่ในหีบบัตรออกเสียง

มาตรา ๓๐ เมื่อสิ้นเวลาออกเสียง ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงพร้อมกันเปิดหีบบัตรออกเสียงและนับแล้วบันทึกไว้ในรายงานว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงเท่าใด

บัตรออกเสียงใดมีชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเกินกว่าจำนวนที่จังหวัดนั้นจะพึงมีผู้แทนได้ หรือมีชื่อผู้ซึ่งมิใช่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง บัตรนั้นใช้ไม่ได้ ให้กรรมการบันทึกลงในบัตรนั้นว่า “เสีย”

มาตรา ๓๑ ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งแห่งจำนวนเสียงที่ได้ออกโดยถูกต้อง ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเป็นผู้แทนราษฎร

แต่ถ้าในการเลือกตั้งครั้งแรกไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง คนใดได้คะแนนดังกล่าวไว้ในวรรค ๑ หรือผู้ใดได้คะแนนเสียงดังกล่าวไว้ นั้นยังมีไม่ครบจำนวนผู้แทนราษฎรซึ่งจังหวัดนั้นจะพึงมีได้ ก็ให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่ยังขาดอยู่อีกครั้งหนึ่ง ภายในเวลาสามวันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งครั้งที่สองนี้ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนสูงตามลำดับลงมาเป็นผู้แทนราษฎรจนครบตามจำนวน

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันท่านให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ เวลาและการควบคุมการออกเสียง การเก็บรักษาหีบบัตรออกเสียง ท่านให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๕, ๑๖, ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๓ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศชื่อผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้ง แล้วส่งรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว

มาตรา ๓๔ ภายในยี่สิบวันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งผู้แทนราษฎร บุคคลใดมีความเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยชอบไซ้ ท่านว่าผู้นั้นมีสิทธิที่จะร้องคัดค้านต่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้

เมื่อได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งคำร้องนั้นไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว เพื่อส่งต่อไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเสนอคำร้องคัดค้านนั้นต่อสภาผู้แทนราษฎร ให้สภาผู้แทนราษฎรสอบสวนแล้ววินิจฉัยว่าผู้แทนราษฎรซึ่งถูกคัดค้านนั้นได้รับเลือกตั้งขึ้นโดยชอบแล้วหรือไม่ หรือมีมลทินจะให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งหนึ่งก็แล้วแต่จะเห็นสมควร

ในระหว่างที่สภายังมิได้สั่งเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าผู้แทนราษฎรซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งมานั้นได้รับเลือกตั้งขึ้นโดยถูกต้อง

หมวดที่ ๔

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๓๕ บรรดานายจ้างผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน บริษัท และห้างร้านใด ๆ ฯลฯ ต้องให้ความสะดวกแก่คนในบังคับบัญชาหรือลูกจ้างของตนในวันเลือกตั้งผู้แทนตามสมควร หัวหน้ากระทรวงทบวงกรมต้องให้ความสะดวกแก่คนในบังคับบัญชาของตนในวันเลือกตั้งผู้แทนแต่อย่าให้เสียราชการ เพื่อผู้มีสิทธิออกเสียง ผู้แทนตำบล หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งจะได้มีเวลาไปในการเลือกตั้งนั้นได้

มาตรา ๓๖ ในการพิจารณาคดีในศาลภายหลังวันเลือกตั้งผู้แทน ผู้ใดออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้แทนแล้วไม่จำเป็นต้องเบิกความว่าตนได้ออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด

มาตรา ๓๗ ห้ามมิให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงและเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่อื่นๆ เป็ดเผยว่าผู้ใดออกเสียงเลือกตั้งผู้ใด

มาตรา ๓๘ กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามความในภาค ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้

หมวดที่ ๕

ความผิดและบทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๙ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่คนใดจงใจหรือประมาท เลินเล่อ ไม่นำรายชื่ออันครบถ้วนของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนออกปิดไว้ตามมาตรา ๑๒ และ ๒๖ ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินร้อยบาท

มาตรา ๔๐ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่คนใด

๑) ละเลยไม่นัดประชุมเพื่อเลือกตั้งผู้แทนตำบลหรือผู้แทนราษฎรภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา หรือ

๒) นัดประชุมเพื่อเลือกตั้งผู้แทนตำบลหรือผู้แทนราษฎรสถานที่อื่นไม่ใช่สาธารณสถาน ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินร้อยบาท

มาตรา ๔๑ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่คนใด กระทำด้วยเจตนาอันบัตร์ออกเสียงลงคะแนนให้ผิดจากความจริง ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๒ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่คนใด หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดอยู่ ณ สถานที่ในเวลาเลือกตั้งผู้แทนตำบลหรือผู้แทนราษฎร บังอาจสอดเข้าเกี่ยวข้องกับผู้มีสิทธิออกเสียงในการออกเสียงลงคะแนนโดยให้คำมั่นว่าจะให้ประโยชน์ใด ๆ ก็ดี โดยข่มขู่หรือโดยกลฉ้อฉลก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลพิพากษาเพิกถอนสิทธิออกเสียงมีกำหนดตั้งแต่สี่ปีจนถึงสิบสองปี

มาตรา ๔๓ กรรมการตรวจคะแนนเสียง หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เปิดเผยว่าผู้ใดออกเสียงเลือกตั้งผู้ใด ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๔ ผู้ใด

๑) ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน รู้อยู่แล้วและจงใจบังอาจออกเสียงลงคะแนนก็ดี หรือ

๒) ยื่นบัตรออกเสียงลงคะแนนมากกว่าบัตรหนึ่งก็ดี หรือ

๓) ออกเสียงลงคะแนน ณ สถานที่ออกเสียงเกินกว่าหนึ่งแห่ง ในการเลือกตั้งผู้แทนคราวเดียวกันก็ดี หรือ

๔) ออกเสียงลงคะแนนโดยใช้บัตรของผู้อื่นก็ดี

ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๕ บุคคลที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๕ คนใดละเลยไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรานั้นไซ้ ท่านว่ามีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท

มาตรา ๔๖ บุคคลใดให้สินบนแก่ผู้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลก็ดี หรือผู้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรก็ดี ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลพิพากษา เพิกถอนสิทธิออกเสียงตั้งแต่สี่ปีจนถึงสิบสองปี

ภาค ๒

สมาชิกผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒

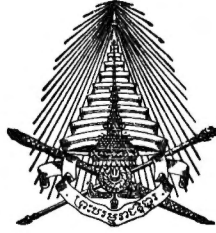
มาตรา ๔๗ ในชั้นต้นพระมหากษัตริย์ทรงประกาศพระราชกฤษฎีกาตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ ขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕

ต่อไปเมื่อจะเลือกตั้งบุคคลเข้าแทนในตำแหน่งสมาชิกที่ว่าง หรือจะต้องตั้งสมาชิกเพิ่มจำนวนขึ้นก็ดี หรือจะต้อง ปลดสมาชิกเพื่อลดจำนวนลงก็ดี เพื่อให้สมาชิกประเภทที่ ๒ คงมีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ ๑ ท่านให้สมาชิก ประเภทที่ ๒ ที่มีอยู่ในขณะนั้นประชุมเลือกตั้ง หรือปลดตามจำนวนที่จำเป็น

สมาชิกประเภทที่ ๒ นี้ ท่านให้อยู่ในตำแหน่งตลอดวาระที่ใช้บทเฉพาะกาลแห่งรัฐธรรมนูญ

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พระยามโนปกรณนิติธาดา
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม

พุทธศักราช ๒๔๗๖

ประชาธิปก ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ
สั่งว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า สมควรจะจัดระเบียบราชการบริหารให้เหมาะสมแก่ความต้องการแห่ง
สมัยยิ่งขึ้น

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรตั้ง
ต่อไปนี้

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๖”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นๆ ซึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้จัดระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม ดังนี้

- (๑) ราชการบริหารส่วนกลาง
- (๒) ราชการบริหารส่วนภูมิภาค
- (๓) ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

ลักษณะ ๑

ระเบียบราชการบริหารส่วนกลาง

มาตรา ๕ ให้จัดระเบียบราชการบริหารส่วนกลางเป็นกระทรวงหรือเป็นทบวงการเมืองซึ่งมีฐานะเทียบกระทรวง

มาตรา ๖ ทุกกระทรวงมีรัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นผู้ว่าการบังคับบัญชารับผิดชอบ ถ้าจำเป็นจะมีรัฐมนตรีช่วยว่าการก็ได้

มาตรา ๗ ถ้ากระทรวงใดมีราชการสำคัญหลายอย่าง จะแยกกระทรวงนั้นๆ เป็น “ทบวง” ก็ได้ ทบวงหนึ่งมีรัฐมนตรีคนหนึ่งเป็นผู้ว่าการทบวง มีหน้าที่ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงบังคับบัญชารับผิดชอบในราชการทบวงนั้น

มาตรา ๘ ในกระทรวงหนึ่งๆ ให้จัดระเบียบราชการ ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี

(๒) สำนักงานปลัดกระทรวง

(๓) กรม หรือ ทบวง การเมืองซึ่งมีฐานะเทียบกรม (เว้นแต่บางกระทรวงซึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแยกราชการตั้งขึ้นเป็นกรม)

ส่วนการจัดระเบียบราชการใน กระทรวงกลาโหมให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบป้องกันราชอาณาจักร

มาตรา ๙ ในทบวงหนึ่งๆ ให้จัดระเบียบราชการดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี

(๒) กรม (เว้นแต่บางทบวงซึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแยกราชการตั้งขึ้นเป็นกรม)

สำนักงานปลัดกระทรวงทำหน้าที่ปลัดทบวงด้วย แต่ถ้ามีความจำเป็นก็ให้มีสำนักปลัดทบวงในทบวงนั้นด้วย

การจัดระเบียบสำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี สำนักงานปลัดทบวง และกรมของทบวงให้เป็นไปโดยนัย เช่นเดียวกับที่กล่าวในมาตรา ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔.

มาตรา ๑๐ สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรีมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทางการเมือง มีเลขานุการรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีนั้นๆ

มาตรา ๑๑ สำนักงานปลัดกระทรวงมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกระทรวง มีปลัดกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชา

สำนักงานปลัดกระทรวง แยกราชการเป็นส่วนต่างๆ มีหัวหน้าส่วนนั้นๆ เป็นผู้บังคับบัญชา

ส่วนต่างๆ เหล่านี้จะเป็นกอง แผนก หรือหมวดก็แล้วแต่ปริมาณและคุณภาพของราชการแห่งส่วนนั้นๆ

มาตรา ๑๒ กรมซึ่งขึ้นต่อกระทรวงนั้น ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการส่วนหนึ่งส่วนใดของกระทรวงซึ่งได้แยกมาให้เป็นหน้าที่ของกรมทุกๆ กรม มีอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชา

ในกรมหนึ่งๆ ให้จัดระเบียบราชการดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการกรม

(๒) ส่วนต่างๆ ซึ่งจะเป็นกอง แผนก หรือหมวด ก็แล้วแต่ปริมาณและคุณภาพของราชการแห่งส่วนนั้นๆ

มาตรา ๑๓ สำนักงานเลขานุการกรม มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของกรม มีเลขานุการกรมเป็นผู้บังคับบัญชา

มาตรา ๑๔ การตั้งกระทรวง ทบวง หรือกรม จะทำได้ก็แต่โดยบทพระราชบัญญัติ

การแบ่งราชการออกเป็นส่วนต่างๆ ในสำนักงานปลัดกระทรวงและกรม จะทำได้ก็แต่โดยบทพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๕ ให้มีข้าหลวงใหญ่ซึ่งจะได้ประกาศตั้งเป็นคราวๆ มีอำนาจหน้าที่ตรวจ ควบคุม และแนะนำชี้แจง ราชการบริหารทั่วไปตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน ข้าหลวงใหญ่นี้ขึ้นตรงต่อคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๖ ถ้ากระทรวง ทบวง กรมใด เห็นมีความจำเป็นที่จะตั้งข้าหลวงตรวจการในเขตใดๆ ก็ให้ตั้งได้ ข้าหลวงตรวจการมีอำนาจหน้าที่ตรวจ ควบคุมและแนะนำชี้แจงราชการอันเกี่ยวกับกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งตนเป็นผู้แทนนั้นตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน

ลักษณะ ๒

ระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค

มาตรา ๑๗ ให้จัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค ดังนี้

(๑) จังหวัด

(๒) อำเภอ

หมวด ๑

จังหวัด

มาตรา ๑๘ ให้มีกรมการจังหวัดขึ้นคณะหนึ่งมีหน้าบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดนั้น ดังนี้

(๑) บริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน

(๒) บริหารราชการแผ่นดินตามคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ

(๓) บริหารราชการแผ่นดินตามคำแนะนำชี้แจงของข้าหลวงผู้มีหน้าที่ตรวจการ ในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ

(๔) ควบคุมดูแลราชการแผ่นดินอันเป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐบาลซึ่งเจ้าหน้าที่ต่างๆ ของรัฐบาลใน จังหวัดนั้นๆ ปฏิบัติ

ในการนี้อำนาจตรวจตราชี้แจงแสดงความเห็น สั่งและแนะนำให้เจ้าหน้าที่ในจังหวัดนั้นปฏิบัติ เมื่อการนั้นไม่ขัด ต่อกฎหมาย ระเบียบแบบแผน คำสั่ง คำวินิจฉัย ของกระทรวง ทบวง กรม

(๕) ควบคุมดูแลเทศบาลในจังหวัดนั้นตามกฎหมาย

มาตรา ๑๙ ในการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวแล้วกรรมการจังหวัดแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งตนสังกัดและจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในราชการทั่วไปต่อรัฐบาล

มาตรา ๒๐ คณะกรรมการจังหวัดนั้นประกอบด้วยข้าหลวงประจำจังหวัด ปลัดจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการบริหารฝ่ายพลเรือนต่างๆ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำจังหวัด ข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นประธาน

ข้าหลวงประจำจังหวัดสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจและหน้าที่บริหารราชการในจังหวัดซึ่งก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นอำนาจและหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดและสมุหเทศาภิบาล

ในกรณีที่ข้าหลวงประจำจังหวัดไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ และมีได้ตั้งกรรมการจังหวัดผู้หนึ่งใดให้ทำการแทนให้ผู้ที่อยู่ในคณะกรรมการจังหวัดผู้มีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนปฏิบัติราชการแทนได้

มาตรา ๒๑ คณะกรรมการจังหวัดแบ่งราชการดังนี้

(๑) ส่วนกลาง มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของจังหวัดนั้น ข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชา

(๒) ส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมจะได้ตั้งขึ้น มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรมที่ได้ตั้งขึ้นในจังหวัดนั้น มีหัวหน้าส่วนนั้นๆ เป็นผู้บังคับบัญชา

การแบ่งราชการในส่วนต่างๆ นั้น ให้อนุโลมตามมาตรา ๑๑

หมวด ๒

อำเภอ

มาตรา ๒๒ ให้มีกรรมการอำเภอขึ้นคณะหนึ่ง มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในอำเภอนั้นดังนี้

(๑) บริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน

(๒) บริหารราชการให้เป็นไปตามกฎหมายในเมื่อบทกฎหมายใดๆ มิได้กำหนดไว้ว่า การปฏิบัติตามพระราชกำหนดกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ ก็ให้พึงเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการอำเภอจะต้องรักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ

(๓) บริหารราชการแผ่นดินตามคำสั่ง และคำแนะนำชี้แจงของกรรมการจังหวัด ในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ

(๔) ควบคุมดูแลเทศบาลในอำเภอนั้นตามกฎหมาย

มาตรา ๒๓ ในการบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวแล้วกรรมการอำเภอแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนต่อกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งตนสังกัด และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในราชการทั่วไปต่อกรรมการจังหวัด

มาตรา ๒๔ คณะกรรมการอำเภอนั้นประกอบด้วย นายอำเภอ ปลัดอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการบริหารฝ่ายพลเรือนต่างๆ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอ นายอำเภอเป็นประธาน

นายอำเภอสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจและหน้าที่บริหารราชการซึ่งก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอและของกรรมการอำเภอ

ในกรณีที่นายอำเภอไม่สามารถปฏิบัติราชการได้และมีได้ตั้งกรรมการอำเภอผู้หนึ่งผู้ใดให้ทำการแทน ให้ผู้ที่อยู่ในคณะกรรมการอำเภอผู้มีอาวุโสสูงสุดตามระเบียบแบบแผน ปฏิบัติราชการแทนได้

มาตรา ๒๕ คณะกรรมการอำเภอแบ่งราชการดังนี้

- (๑) ส่วนกลาง มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของอำเภอนั้น นายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชา
 - (๒) ส่วนอื่นๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมจะได้ตั้งขึ้น มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรมที่ได้ตั้งขึ้นในอำเภอนั้น มีหัวหน้าส่วนนั้นๆ เป็นผู้บังคับบัญชา
- การแบ่งราชการในส่วนนั้นๆ ให้อนุโลมตามมาตรา ๑๑

ลักษณะ ๓

ระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๖ ให้มอบราชการบริหารดังต่อไปนี้ให้ท้องถิ่นจัดทำเอง คือ

- (๑) ราชการที่เกี่ยวข้องด้วยอำนาจและหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น

- (๒) ราชการอื่นๆ ซึ่งจะได้มอบให้เป็นหน้าที่ของท้องถิ่นตามกฎหมาย

มาตรา ๒๗ ท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งจะบริหารราชการตามที่ได้กล่าวในมาตรา ๒๖ นั้นให้จำแนกดังนี้

- (๑) เทศบาลตำบล ได้แก่ ตำบลต่างๆ
- (๒) เทศบาลเมืองและนครบาล ได้แก่ เทศบาลต่างๆ ซึ่งเป็นที่ตั้งสำนักงานจังหวัด หรือเทศบาลในที่ชุมนุมชนซึ่งจะได้มีกฎหมายประกาศให้เป็นเทศบาลเมืองหรือนครบาล
- (๓) สหเทศบาล ได้แก่ เทศบาลต่างๆ ซึ่งรวมกันเพื่อประกอบกิจการบางชนิด

มาตรา ๒๘ การจัดตั้งระเบียบและการปกครองเทศบาล ตำบล เทศบาลเมือง นครบาล และสหเทศบาล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกรนั้น

มาตรา ๒๙ จนกว่าจะได้ใช้พระราชบัญญัติเทศบาลให้คงใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และกฎหมายอื่นๆ ว่าด้วยการปกครองตำบล หมู่บ้าน และการสุขาภิบาล ตามที่เป็นอยู่ในเวลานี้ไปพลางก่อน

ประกาศมา ณ วันที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
พุทธศักราช ๒๔๗๖
นริศรานุวัดติวงศ์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ
สั่งว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า เมื่อได้มีการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญแล้ว ก็เป็นการสมควรที่จะรีบ
จัดบำรุงการศึกษาวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองให้ได้ระดับมหาวิทยาลัยในอารยะประเทศ และให้แพร่หลายยิ่งขึ้นโดยเร็ว
จึงเป็นการสมควรที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้นเป็นพิเศษ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช
๒๔๗๖”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นซึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นมหาวิทยาลัยหนึ่ง เรียกว่า “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง”
มีหน้าที่จัดการศึกษาวิชากฎหมาย วิชาการเมือง วิชาเศรษฐการและบรรดาวิชาอื่น ๆ อันเกี่ยวกับวิชาธรรมศาสตร์และ
การเมือง

มาตรา ๕ ให้โอนคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนทรัพย์สินและงบประมาณของคณะเหล่านั้นมาขึ้นต่อมหาวิทยาลัยนี้ ก่อนวันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

มาตรา ๖ มหาวิทยาลัยนี้อาจแบ่งเป็นคณะต่าง ๆ ตามที่จะได้มีข้อบังคับของมหาวิทยาลัยกำหนดไว้

มาตรา ๗ มหาวิทยาลัยนี้ให้เป็นนิติบุคคล

ในส่วนของเงินนั้นอาจที่จะมีรายได้ต่าง ๆ อีกดังนี้

- (๑) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (๒) เงินค่าเล่าเรียน ค่าสอบไล่และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย
- (๓) เงินค่าบำรุงของนักเรียนเก่า

ส่วนที่ ๑

ระเบียบธุรการทั่วไปและธุรการในคณะต่าง ๆ

หมวดที่ ๑

ธุรการทั่วไป

มาตรา ๘ ให้มหาวิทยาลัยนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย คณบดี ของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง กับกรรมการโดยคุณวุฒิ ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวนไม่เกินกว่าจำนวนกรรมการโดยตำแหน่ง

มาตรา ๙ ให้นายกรัฐมนตรีเป็นนายกิตติมศักดิ์ของคณะกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการเป็นนายกคณะกรรมการและผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยเป็นอุปนายกคณะกรรมการโดยตำแหน่ง และเลขาธิการมหาวิทยาลัยเป็นเลขาธิการคณะกรรมการโดยตำแหน่ง

มาตรา ๑๐ ให้กรรมการโดยคุณวุฒิดำรงอยู่ในตำแหน่งสองปี เว้นแต่จะได้ถูกแต่งตั้งในตำแหน่งนั้นต่อไปอีกคราวละสองปี

มาตรา ๑๑ คณะกรรมการมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ดังนี้

- (๑) ควบคุมและรักษาระเบียบการในมหาวิทยาลัย
- (๒) จัดหาวิธีการอันจะยังการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เจริญยิ่งขึ้น
- (๓) จัดวางหลักสูตร ระเบียบข้อบังคับอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย
- (๔) จัดตั้งงบประมาณของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการมหาวิทยาลัยประชุมกันอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ให้นายกเป็นผู้กำหนดวันประชุม ถ้ากรรมการคนใดคนหนึ่งร้องขอให้คณะกรรมการมหาวิทยาลัยประชุมเพื่อกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ให้นายกจัดการ เรียกประชุมคณะกรรมการ

มาตรา ๑๓ ในการประชุมต้องมีกรรมการมาประชุมอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุมได้

มาตรา ๑๔ การลงมติให้ถือคะแนนเสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าในการลงมตินั้นมีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้นายกออกคะแนนเสียงเพิ่มขึ้นหนึ่งคะแนนเพื่อชี้ขาด

มาตรา ๑๕ ถ้านายกมาเป็นประธานไม่ได้ก็ให้อุปนายกเป็นประธานแทน ถ้าอุปนายกมาไม่ได้ก็ให้กรรมการเลือกตั้งกรรมการคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานชั่วคราวเฉพาะการประชุมคราวนั้น

มาตรา ๑๖ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยนั้น จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้งขึ้นโดยคำแนะนำของสภาผู้แทนราษฎรจากผู้ที่มีคุณวุฒิดังต่อไปนี้

(๑) ได้ปริญญาไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาเอกในวิชาประเภทหนึ่งประเภทใดที่เกี่ยวกับวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง หรือ

(๒) ได้ทำการสอนวิชาในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียนชั้นสูงของกระทรวงหนึ่งกระทรวงใดในประเทศไทย สยามมาไม่ต่ำกว่าห้าปี

มาตรา ๑๗ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยมีเลขาธิการมหาวิทยาลัย นายหนึ่งเป็นผู้ช่วยในฝ่ายธุรการ และมีพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการงานตามสมควร

มาตรา ๑๘ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ดังนี้

(๑) ควบคุมดูแลการศึกษาในมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติและข้อบังคับของคณะกรรมการมหาวิทยาลัย

(๒) รับปรึกษาให้ความเห็นแก่คณะบดี

(๓) ควบคุมดูแลการเงินและการพัสดุของมหาวิทยาลัย

(๔) เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัยในกิจการทุกประเภท

(๕) รักษาวินัยของมหาวิทยาลัย

(๖) แต่งตั้งถอดถอนพนักงานของมหาวิทยาลัยตามระเบียบ

หมวดที่ ๒ ธุรการในคณะต่าง ๆ

มาตรา ๑๙ กิจการในคณะหนึ่ง ๆ ของมหาวิทยาลัยนั้นให้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของคณบดี ซึ่งคณะกรรมการมหาวิทยาลัยจะได้ตั้งขึ้นจากบุคคลผู้มีคุณวุฒิเช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ประสานการมหาวิทยาลัยที่ตั้งได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖

มาตรา ๒๐ คณบดีมีเลขานุการนายหนึ่งเป็นผู้ช่วยฝ่ายธุรการ และมีพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติกิจการงานตามสมควร

มาตรา ๒๑ คณบดีมีหน้าที่ดังนี้

- (๑) เป็นผู้แทนของคณะ
- (๒) ควบคุมกิจการฝ่ายธุรการของคณะ
- (๓) ปฏิบัติการตามข้อตกลงของคณะกรรมการประจำมหาวิทยาลัย และบทบัญญัติต่าง ๆ เพื่อให้การสอนและหลักสูตรการสอบดำเนินไปโดยเรียบร้อย
- (๔) รายงานให้ผู้ประสานการมหาวิทยาลัย ทราบในเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเกิดขึ้นในคณะ
- (๕) รักษาวินัยภายในคณะ

มาตรา ๒๒ ในคณะหนึ่งให้มีคณะกรรมการประจำคณะ มีหน้าที่ดังนี้

- (๑) จัดทำงบประมาณของคณะแล้วเสนอต่อคณะกรรมการประจำมหาวิทยาลัย
- (๒) รับผิดชอบ ให้ความเห็นแก่คณบดีในกิจการของคณะ

มาตรา ๒๓ คณะกรรมการประจำคณะประกอบด้วย

คณบดี

ผู้สอนในคณะนั้น

เลขานุการคณบดี

คณบดีเป็นประธานและเลขานุการคณบดีเป็นเลขานุการคณะกรรมการประจำคณะนั้นโดยตำแหน่ง

มาตรา ๒๔ การประชุม องค์กรประชุม การลงมติ และการตั้งประธานชั่วคราว ให้ใช้บทบัญญัติในมาตรา ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕ โดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒ การศึกษาในมหาวิทยาลัย

มาตรา ๒๕ ปริญญามหาวิทยาลัยมี ๓ ชั้น

(๑) ปริญญาตรี ผู้ได้ปริญญานี้เรียกว่า “ธรรมศาสตร์บัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “ธ.บ.”

(๒) ปริญญาโท

ก) ผู้ได้ปริญญานี้ในทางนิติศาสตร์ เรียกว่า “นิติศาสตร์มหาบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “น.ม.”

ข) ผู้ได้ปริญญานี้ในทางรัฐศาสตร์ เรียกว่า “รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “ร.ม.”

ค) ผู้ได้ปริญญานี้ในทางเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า “เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “ศ.ม.”

ง) ผู้ได้ปริญญานี้ในทางการทูต เรียกว่า “มหาบัณฑิตทางการทูต” ใช้อักษรย่อ “ท.ม.”

(๓) ปริญญาเอก

ก) ผู้ได้ปริญญานี้ในทางนิติศาสตร์ เรียกว่า “นิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “น.ด.”

ข) ผู้ได้ปริญญานี้ในทางรัฐศาสตร์ เรียกว่า “รัฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “ร.ด.”

ค) ผู้ได้ปริญญานี้ในทางเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า “เศรษฐศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต” ใช้อักษรย่อ “ศ.ด.”

ง) ผู้ได้ปริญญานี้ในทางการทูต เรียกว่า “ดุษฎีบัณฑิตทางการทูต” ใช้อักษรย่อ “ท.ด.”

มาตรา ๒๖ การศึกษาชั้นปริญญาตรี ผู้ศึกษาต้องเรียนวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (ธรรมศาสตร์) ธรรมนุญศาลยุติธรรม กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายการเลือกตั้ง กฎหมายปกครอง กฎหมายอาชญา กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาชญา วิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาชญา กฎหมายลักษณะล้มละลาย กฎหมายลักษณะพยานและจิตตวิทยา ลัทธิเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์ กฎหมายการคลัง และระเบียบวิธีปฏิบัติราชการของ ททบวงการเมือง ตามที่มหาวิทยาลัยจะกำหนดให้เลือก และวิชาอื่นซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติม

มาตรา ๒๗ การศึกษาชั้นปริญญาโทนั้น ผู้ศึกษาต้องเรียนวิชาตามประเภทต่างๆ ที่ตนสมัคร คือ

(๑) ปริญญาโทในทางนิติศาสตร์ เรียนวิชา ประวัติศาสตร์กฎหมาย อาชญาวิทยา กฎหมายอาชญาพิสดาร กฎหมายแพ่งและพาณิชย์พิสดาร กฎหมายของประเทศแองโกลแซกซอน กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย การฝึกหัดในทางอรรถคดี และวิชาอื่น ๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติม

(๒) ปริญญาโทในทางรัฐศาสตร์ เรียนวิชา ประวัติศาสตร์ การปกครอง กฎหมายปกครองพิสดาร กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายการเลือกตั้งพิสดาร อาชญาวิทยา วิทยาศาสตร์การคลัง การทะเบียนและสถิติพยากรณ์ ความรู้ทั่วไปในการสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ความรู้ทั่วไปในการศึกษา ศาสนาและศิลปากร ความรู้ทั่วไปในการพาณิชย์ คมนาคม เกษตร อุตสาหกรรม โยธา วิทยาศาสตร์ การฝึกหัดงานในทบวงการเมืองของรัฐบาล หรือการฝึกหัดงาน ในที่อื่นซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนด และวิชาอื่น ๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติม

(๓) ปริญญาโทในทางเศรษฐศาสตร์ เรียนวิชา ประวัติศาสตร์ลัทธิเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์พิสดาร กฎหมาย อุตสาหกรรม การทะเบียนและสถิติพยากรณ์ กฎหมายกรรมกร วิทยาศาสตร์การคลังและกฎหมายการคลัง การธนาคาร และเครดิตสถาน การบัญชี ความรู้ทั่วไปในการสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ความรู้ทั่วไปในเทคนิค การพาณิชย์ คมนาคม เกษตร อุตสาหกรรม โยธา วิทยาศาสตร์ การฝึกหัดงานในทบวงการเมืองของรัฐบาล หรือการฝึกหัดงาน ในที่อื่นซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนด และวิชาอื่น ๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติม

(๔) ปริญญาโทในทางการทูต เรียนวิชา ประวัติศาสตร์การเกี่ยวพันระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศพิสดาร สัญญาทางพระราชไมตรีระหว่างสยามกับต่างประเทศสันนิบาตชาติ ข้อตกลงระหว่างประเทศสมัยปัจจุบัน การเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กฎหมายการปกครองเมืองขึ้นของต่างประเทศ มารยาตและการสมาคมกับคนต่างประเทศ สุนทรพจน์และท่วงที ภาษาฝรั่งเศส และอังกฤษ ซึ่งรู้ดีหนึ่งภาษา รู้ปานกลางหนึ่งภาษา การฝึกหัดทำงานในกระทรวง การต่างประเทศในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าประจำแผนกหรือการฝึกหัดในที่อื่น ซึ่งมหาวิทยาลัยจะได้กำหนดให้ และวิชาอื่น ๆ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะกำหนดเพิ่มเติมอีก

มาตรา ๒๘ การศึกษาชั้นปริญญาเอกนั้น ผู้ศึกษาจำต้องเรียนวิชาตามประเภทต่าง ๆ ที่ตนสมัคร คือ

(๑) ปริญญาเอก ในทางนิติศาสตร์ มีการคั่นตำรากฎหมายภาษาอังกฤษ การคั่นตำรากฎหมายภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำรากฎหมายภาษาไทย

(๒) ปริญญาเอก ในทางรัฐศาสตร์ มีการคั่นตำรารัฐศาสตร์ภาษาอังกฤษ การคั่นตำราวิชารัฐศาสตร์ภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำรารัฐศาสตร์ภาษาไทย

(๓) ปริญญาเอก ในทางเศรษฐศาสตร์ มีการคั่นตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาอังกฤษ การคั่นตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำราเศรษฐศาสตร์ภาษาไทย

(๔) ปริญญาเอกในทางการทูต มีการคั่นตำราการทูตภาษาอังกฤษ การคั่นตำราการทูตภาษาฝรั่งเศส การแต่งตำราการทูตภาษาไทย

มาตรา ๒๙ หลักสูตรสำหรับปริญญาชั้นหนึ่ง ๆ นั้น ให้มหาวิทยาลัยกำหนดออกเป็นภาคต่าง ๆ ในภาคหนึ่ง ๆ ให้แยกออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ถ้าวิชาใดมีปริมาณหรือคุณภาพมากจะแยกวิชานั้นออกเป็นหลายลักษณะก็ได้ ผู้ศึกษาจะต้องสอบวิชาให้สำเร็จในภาคหนึ่งแล้วจึงจะมีสิทธิสอบในภาค ๒ และภาคต่อ ๆ ไปตามลำดับ แต่ในภาคหนึ่ง ๆ นั้น ผู้ศึกษามีสิทธิที่จะแยกสอบเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้ และเมื่อสอบไล่ได้ลักษณะใดแล้วก็ไม่ต้องสอบลักษณะนั้นซ้ำอีกสำหรับปริญญาชั้นนั้น ๆ

การสอบไล่ให้มีปีละสองครั้งเป็นอย่างน้อย

การศึกษาชั้นปริญญาโทและปริญญาเอกนั้น ผู้ใดได้ศึกษาวิชาในประเภทหนึ่งแล้ว จะเข้าเรียนในประเภทอื่น มหาวิทยาลัยอาจยกเว้นวิชาลักษณะเดียวกับที่ผู้เรียนสอบไล่ได้ไว้แล้ว

มาตรา ๓๐ การสอบไล่ให้มีได้ทั้งสอบเขียนและสอบปากเปล่า หรือปากเปล่าอย่างเดียวตามที่มหาวิทยาลัยจะได้มีข้อบังคับกำหนดไว้

การสอบเขียนนั้น ให้กรรมการสอบไล่กำหนดหัวข้อให้ผู้สอบไล่เรียบเรียงแต่งเรื่องตามหัวข้อนั้น และให้มหาวิทยาลัยกำหนดตัวบทกฎหมาย หนังสือ และเอกสารใดซึ่งยอมให้ผู้สอบไล่ค้นดูได้ในที่สอบไล่เพื่อประกอบการแต่งเรื่องนั้น

การสอบปากเปล่านั้น ให้กรรมการซักถามผู้สอบไล่ โดยมีวัตถุประสงค์จะทราบว่าคุณสอบไล่ได้มีความรู้ลึกซึ้งในวิชานั้นปานใด และจะแสดงได้ทันท่วงทีตามสมควรหรือไม่ มหาวิทยาลัยจะกำหนดตัวบทกฎหมาย หนังสือ และเอกสารใด ซึ่งยอมให้ผู้สอบไล่ค้นดูได้ในที่สอบไล่บ้างหรือไม่เลย ก็ได้ตามชนิดของวิชาที่สอบไล่ได้

มาตรา ๓๑ การสอบปากเปล่านั้น มหาวิทยาลัยอาจอนุญาตให้มหาชนเข้ามาฟังการสอบก็ได้ เมื่อปฏิบัติตาม ข้อบังคับและระเบียบของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๒ คณะสอบไล่นั้น ให้แสดงและประกาศไว้โดยเปิดเผยและโดยเร็วที่สุด

มาตรา ๓๓ คำชี้ขาดของกรรมการสอบไล์ในผลแห่งการสอบไล์ให้ถือว่าที่สุด

มาตรา ๓๔ นอกจากผู้ที่เรียนเพื่อจะสอบไล์แล้ว มหาวิทยาลัยจะออกข้อบังคับ อนุญาตให้มีผู้ฟัง การสอน โดยไม่มีสิทธิจะเข้าสอบไล์ก็ได้

มาตรา ๓๕ คณะกรรมการมหาวิทยาลัย อาจให้ปริญญาอันหนึ่งอันใดเป็นปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่ผู้หนึ่งผู้ใด โดยไม่ต้องสอบไล์ตามหลักสูตรก็ได้ เมื่อผู้นั้นมีคุณวุฒิตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๖ นอกจากการเรียนเพื่อสอบไล์ได้ปริญญา มหาวิทยาลัยอาจจัดให้มีการสอบไล์ เพื่อได้ใบสุทธิ หรือประกาศนียบัตรอื่นก็ได้

มาตรา ๓๗ ผู้สมัครเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย เพื่อได้รับปริญญาอันหนึ่งจะต้องมีคุณสมบัติและพื้นความรู้ดังนี้

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่มหาวิทยาลัยอาจยกเว้นให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ เข้าเรียนได้ เมื่อผู้นั้นสอบไล์ได้ชั้นมัธยมบริบูรณ์ของกระทรวงธรรมการ

(๒) มีความประพฤติเรียบร้อย ซึ่งต้องมีผู้รับรองหนึ่งคน ผู้รับรองนั้นจะต้องเป็นเนติบัณฑิต หรือผู้สำเร็จ การศึกษา จากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน หรือผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย หรือผู้ที่ได้รับปริญญาใดปริญญาหนึ่งแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองนี้ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือข้าราชการตั้งแต่ชั้นประจำแผนกขึ้นไป

(๓) สอบไล์ได้มัธยมบริบูรณ์ของกระทรวงธรรมการ หรือสอบความรู้เบื้องต้นของมหาวิทยาลัยนี้ได้ หรือ สอบความรู้อย่างอื่นอันมหาวิทยาลัยยอมเทียบให้เท่ากับวิทยฐานะดังกล่าวข้างต้น

ภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศพระราชบัญญัตินี้ให้ผ่อนผันแก่ผู้ที่มีได้สอบไล์ความรู้ได้ ดังกล่าวข้างต้น สมัครเข้าเรียนได้เมื่อผู้นั้นมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ผู้แทนตำบล

(๓) ผู้ที่เป็นข้าราชการในวันประกาศพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งผู้บังคับบัญชารับรองว่ามีความชำนาญ ในราชการเป็นพื้นความรู้เพียงพอที่จะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้

(๔) ผู้ที่เคยเป็นนักเรียนของโรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม และผู้ที่เคยเป็นนักเรียนของโรงเรียน ข้าราชการพลเรือน หรือคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ได้ออกจากสถานศึกษาเหล่านี้ ไปก่อนเรียนสำเร็จโดยไม่มีคามผิด

(๕) ทนายความชั้นที่ ๒

(๖) ผู้ซึ่งได้รับสิทธิให้เข้าศึกษาในแผนกนิติศาสตร์ได้ตามข้อบังคับที่ใช้อยู่ในขณะที่ประกาศพระราชบัญญัติ

ฉบับนี้

มาตรา ๓๘ ผู้ที่เรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ที่จะโอนมาขึ้น มหาวิทยาลัยนี้สอบไล่ได้วิชาลักษณะใด ซึ่งมหาวิทยาลัยวินิจฉัยว่า วิชานั้น ๆ มีวิทยฐานะพอกับวิชาหลักสูตรใหม่แล้ว ให้ยกเว้นไม่ต้องเรียนวิชาลักษณะนั้น

มาตรา ๓๙ ผู้ที่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรจากสถานศึกษาในสยามหรือต่างประเทศ ซึ่งมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนี้ ก็ให้ผ่อนผันเข้าศึกษาปริญญาโทได้ทันที แต่ก่อนที่จะผ่อนผันมหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้มีการสอบไล่เฉพาะวิชาที่ผู้นั้นยังมีได้เรียนได้

ส่วนการเรียนชั้นปริญญาโทนั้น ถ้าหลักสูตรกำหนดให้มีการเรียนวิชากฎหมายหรือขนบธรรมเนียมแบบแผนของต่างประเทศด้วยแล้ว ผู้ที่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรของประเทศนั้น มหาวิทยาลัยอาจยกเว้นวิชานั้น ๆ ให้แก่ผู้นั้นได้

ส่วนที่ ๓ ผู้สอนมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๐ ผู้ที่จะสอนในมหาวิทยาลัยแบ่งเป็นชนิดสามัญและวิสามัญ

(๑) ผู้สอนชนิดสามัญแบ่งเป็นสองชั้นดังนี้

๑. ศาสตราจารย์สามัญ
๒. รองศาสตราจารย์สามัญ

(๒) ผู้สอนชนิดวิสามัญแบ่งเป็น ๓ ชั้น ดังนี้

๑. ศาสตราจารย์วิสามัญ
๒. รองศาสตราจารย์วิสามัญ
๓. ผู้บรรยาย

มาตรา ๔๑ ศาสตราจารย์สามัญนั้น คือผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้น จากบุคคลที่ได้เป็น รองศาสตราจารย์สามัญมาก่อน มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปี

มาตรา ๔๒ รองศาสตราจารย์สามัญนั้น คือผู้ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นจากบุคคลที่ได้รับปริญญาเอก (สามัญหรือกิตติมศักดิ์) ของมหาวิทยาลัยนี้ และสอบแข่งขันวิชาชั้นรองศาสตราจารย์ได้

มาตรา ๔๓ ศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์วิสามัญนั้น คือผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นจากบุคคลที่ได้รับปริญญาต่างประเทศไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาเอก หรือผู้ที่ได้ทำการตรวจค้นหรือกระทำการอย่างใดในสยามหรือต่างประเทศ ซึ่งคณะกรรมการมหาวิทยาลัยได้สอบสวนความรู้เห็นเป็นที่พอใจว่าชำนาญในวิชาที่จะสอนนั้นแล้ว

มาตรา ๔๔ ผู้บรรยายนั้น ได้แก่บุคคลใด ๆ ซึ่งคณะกรรมการมหาวิทยาลัยได้สอบสวนความรู้แล้ว ตั้งให้บรรยายวิชาใด ๆ ในมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๕ ผู้ที่เป็นศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์ อยู่แล้วในเวลานี้ก็คงให้เป็นศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์สามัญ

ส่วนที่ ๔ วินัยนิสิตมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๖ วินัยของนิสิตมหาวิทยาลัยและการลงโทษฐานผิดวินัยให้เป็นไปตามระเบียบ และข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ส่วนที่ ๕ อัตราค่าธรรมเนียมมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๗ ค่าธรรมเนียมให้เป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
จัดระเบียบเทศบาล
พุทธศักราช ๒๕๗๖
นริศรานุวัตติวงศ์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(ตามพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๗๖)

สั่งว่า
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า เป็นการสมควรที่จะจัดวางระเบียบการปกครองท้องถิ่น ให้เหมาะสม
แก่ความต้องการแห่งสมัย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๗๖”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศใน..ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นๆ ซึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

หมวดที่ ๑
เทศบาลตำบล

มาตรา ๔ ตำบลใดซึ่งมีบทพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลแล้ว ให้มีสภาพเป็นทะเบียนการเมือง
พระราชกฤษฎีกานั้นจะได้อำหนดเขตต์และนามของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา ๕ เทศบาลตำบล มีระเบียบ การปกครองโดยมีองค์การดังต่อไปนี้

๑. สภาตำบล
๒. คณะมนตรีตำบล

ส่วนที่ ๑ สภาตำบล

มาตรา ๖ สภาตำบลประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งพลเมืองในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกตั้งขึ้นหมู่บ้านละหนึ่งนาย ถ้าหมู่บ้านใดมีราษฎรมากกว่า ๒๐๐ คน ให้หมู่บ้านนั้นเลือกสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก ๑ นายทุก ๒๐๐ คน เศษของ ๒๐๐ ถ้าถึงครึ่ง ให้นำเป็น ๒๐๐ ถ้าต่ำกว่าครึ่งไม่นับ

มาตรา ๗ คุณสมบัติแห่งผู้เลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งวิธีเลือกตั้ง ให้อนุโลมตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งผู้แทนตำบล

มาตรา ๘ ผู้ใดได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาตำบลแล้ว ต้องตั้งบ้านเรือนอยู่ในตำบลนั้น มิฉะนั้นให้ขาดจากสมาชิกภาพ

มาตรา ๙ สมาชิกสภาตำบล ย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในตำบล มิใช่แทนแต่เฉพาะผู้ที่เลือกตั้งตนขึ้นมา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ

มาตรา ๑๐ การอยู่ในตำแหน่งการเข้ารับหน้าที่ และการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพนั้น ท่านให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม มาตรา ๑๘, ๑๙ และ ๒๑ มาใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๑ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดตั้งสมาชิกสภาตำบลตามมติของสภาให้เป็นประธานแห่งสภาหนึ่งนาย เป็นรองประธานนายหนึ่ง หรือหลายนายก็ได้

มาตรา ๑๒ หน้าที่ประธานและรองประธาน การเลือกประธานเฉพาะคราวประชุม องค์ประชุมและการกำหนดสมัยประชุมนั้น ท่านให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม มาตรา ๒๓, ๒๕, ๒๖ และ ๒๘ มาใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ การปรึกษาหารือในสภาตำบลนั้น ต้องเป็นการที่เกี่ยวกับท้องถิ่นตำบลนั้นโดยเฉพาะ ห้ามมิให้มีการปรึกษาหารือในเรื่องการเมืองแห่งรัฐ

มาตรา ๑๔ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๒ สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งๆ ท่านว่ามีกำหนดเวลาไม่เกิน ๑๕ วัน แต่นายอำเภอจะอนุญาตให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

มาตรา ๑๕ นายกมนตรีตำบลเป็นผู้เรียกประชุมสภาตำบลตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดปิดประชุม

มาตรา ๑๖ เมื่อเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งท้องถิ่น นายอำเภอจะอนุญาตให้นายกมนตรีตำบลเรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาตำบลก็ได้

มาตรา ๑๗ เมื่อสมาชิกสภาตำบลมีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนทั้งหมดเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งท้องถิ่นแล้ว ย่อมมีสิทธิรวมกันทำคำร้องขอต่อประธานแห่งสภาให้รับรายงานต่อนายอำเภอ เรียกประชุมวิสามัญแห่งสภาตำบลได้ ในกรณีเช่นนี้ท่านให้ประธานแห่งสภารีบนำความเสนอต่อนายอำเภอและรับสนองคำสั่งซึ่งจะต้องรับสั่งโดยด่วน

มาตรา ๑๘ ข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจที่จะยุบสภาตำบลเพื่อให้พลเมืองเลือกตั้งสมาชิกมาใหม่ ในคำสั่งให้ยุบสภาเช่นนี้ต้องแสดงเหตุผลและมีกำหนดให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายใน ๙๐ วัน

มาตรา ๑๙ สภาตำบลมีอำนาจควบคุม การเทศบาลณะเพาะท้องถิ่นของตน ในที่ประชุมสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามมนตรีตำบลในข้อความใดๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้ แต่มนตรีตำบลย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าข้อความนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของท้องถิ่น

มาตรา ๒๐ สภาย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะลงมติความไว้วางใจในมนตรีตำบลรายตัวหรือทั้งคณะผู้ใดก็ตามความไว้วางใจนั้นท่านมิให้ลงมติในวันเดียวกันกับวันที่ปรึกษา

การตั้งคณะกรรมการ ออกรับประชุมคณะกรรมการนั้นท่านให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามมาตรา ๔๓ วรรคต้น และมาตรา ๔๔ มาใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๒๑ การประชุมของสภาตำบลย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ ตามข้อบังคับของสภา แต่การประชุมลับก็ย่อมมีได้ เมื่อคณะมนตรีตำบลร้องขอหรือสมาชิกตำบลรวมกันไม่ต่ำกว่า ๑ ใน ๓ ร้องขอ

ส่วนระเบียบการประชุมและการปรึกษาของสภาตำบลโดยทั่วไปนั้น ให้อนุโลมตามข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนที่ ๒

คณะมนตรีตำบลและพนักงานของเทศบาลตำบล

มาตรา ๒๒ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดเลือกตั้งคณะมนตรีตำบลขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยนายกมนตรีตำบลหนึ่งนายและมนตรีตำบลอีกอย่างน้อย ๒ นาย อย่างมาก ๔ นาย

ในการตั้งนายกมนตรีตำบล ประธานแห่งสภาตำบลเป็นผู้ลงนามรับสนองหมายตั้งให้คณะมนตรีตำบลมีอำนาจหน้าที่บริหารการเทศบาลแห่งตำบลนั้น

มาตรา ๒๓ นายกมนตรีตำบลและมนตรีตำบลนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีวิภูษณะตามที่กระทรวงมหาดไทยจะได้กำหนด นายกมนตรีตำบล และมนตรีตำบล ต้องไม่มีส่วนได้เสียในการรับเหมาทำการของเทศบาล

มาตรา ๒๔ สิทธิของมนตรีในการเข้าประชุมในสภาตำบล การดำรงสมาชิกภาพ การบริหาร และการออกจากตำแหน่งมนตรีนั้น ท่านให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม มาตรา ๔๘ วรรค ๑ มาตรา ๔๙, ๕๐ และ ๕๑ มาใช้โดยอนุโลม อีกทั้งมนตรีตำบลต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๕ ให้เทศบาลตำบลมีพนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร พนักงานเจ้าหน้าที่เหล่านี้ให้อยู่ในบังคับบัญชาของ
คณะมนตรีตำบล

มาตรา ๒๖ ระเบียบพนักงานเทศบาลตำบลนั้น ให้เป็นไปตามบทพระราชกฤษฎีกา อนุโลมตามระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน

ส่วนที่ ๓ อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

มาตรา ๒๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องกระทำได้ดังต่อไปนี้

๑. จัดการสาธารณสุข
๒. จัดการให้ราษฎรได้มีน้ำจืดบริโภค
๓. จัดให้มีและบำรุงถนนและทางกับการระบายน้ำในเขตเทศบาล
๔. จัดการให้ราษฎรได้มีความสะดวกในการสื่อสาร
๕. จัดการแก้ไขและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎรให้ดีขึ้นตามสมควร
๖. จัดการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรมชั้นประถม
๗. จัดการอบรมให้ราษฎรเข้าใจในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ
๘. จัดการรักษาความปลอดภัย ความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดี อีกทั้งระงับเหตุรำคาญในท้องถิ่น

ตลอดจนป้องกันมิให้ผู้ใดละเมิดกฎหมาย

๙. จัดให้มีศาลาเทศบาล
๑๐. อำนาจหน้าที่อื่นๆ ซึ่งจะได้มีกฎหมายบังคับให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

มาตรา ๒๘ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบล อาจจัดการต่างๆ ดังต่อไปนี้ ตามกำลังของตน

๑. จัดให้มีและบำรุงตลาด คอกสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ ที่อาบน้ำและซักฟอก ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม สุสาน และ
ฌาปนสถานของเทศบาล

๒. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนชั้นมัธยมขึ้นไป หรือโรงเรียนวิชาชีพใดๆ
๓. จัดให้มีและบำรุงการประปา เพื่อจำหน่ายน้ำสะอาดให้แก่ราษฎรในตำบล
๔. จัดให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์ รักษาคนเจ็บไข้ และปัจจัยสำหรับสาธารณูปการประเภทอื่นๆ
๕. จัดให้มีเครดิตสถาน
๖. จัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายกระแสให้แก่ราษฎรในตำบล หรือให้แสงสว่างโดยวิธีอื่น

ตามที่ชุมชน

๗. จัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
๘. จัดให้มีและบำรุงสวนสำหรับเดินเล่น
๙. จัดให้มีและบำรุงโรงมหรสพ
๑๐. กิจการอื่นๆ ซึ่งไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย

ส่วนที่ ๔ การคลังของเทศบาลตำบล

มาตรา ๒๙ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจมีรายได้จากประเภทดังต่อไปนี้

๑. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลตามแต่จะมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้
๒. รายได้จากเทศพาณิชย์
๓. รายได้จากทรัพย์สินต่างๆ ของเทศบาลตำบล
๔. ภาษีอากรและจังกอบตามแต่จะมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้
๕. ค่าธรรมเนียม และค่าปรับ ตามแต่จะมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้
๖. เงินที่มีผู้อุทิศให้เป็นการกุศล เพื่อสาธารณประโยชน์
๗. การกู้เงินตามแต่จะมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้
๘. เงินรายได้อื่นใด ซึ่งอนุญาตตามกฎหมาย

มาตรา ๓๐ รายจ่ายของเทศบาลตำบลนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. จ่ายเป็นเงินเดือนค่าจ้าง หรือค่าป่วยการให้แก่ นายกมนตรีตำบล มนตรีตำบลและพนักงานของเทศบาล
๒. จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับกิจการเทศบาลนั้นๆ
๓. จ่ายเป็นการจรเช่นการก่อสร้างและการลงทุน

มาตรา ๓๑ งบประมาณของเทศบาลตำบลนั้น ให้ทำโดยอนุโลมตามรูปการณแห่งการงบประมาณของแผ่นดิน

มาตรา ๓๒ ระเบียบแห่งการเบิกจ่าย การรักษาเงิน การตรวจเงินของเทศบาลตำบลให้เป็นไปตามบทพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการนั้นๆ

ส่วนที่ ๕ เทศบัญญัติของเทศบาลตำบล

มาตรา ๓๓ เทศบาลตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่เทศบาลในเมื่อข้อบังคับนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย ข้อบังคับเช่นว่านี้ ให้เรียกว่า เทศบัญญัติ

เทศบัญญัติที่ออกตามวรรคก่อนนั้น ท่านว่าอาจกำหนดโทษไว้ในกรณีกระทำผิดต่อบทเทศบัญญัตินั้นได้ แต่ให้ถือว่า ความผิดนั้นเป็นความผิดฐานลหุโทษ และให้ลงโทษปรับได้ไม่เกิน ๕๐ บาท ถ้าผู้กระทำผิดไม่ชำระเงินค่าปรับภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ค่าตัดสินถึงที่สุดแล้ว ท่านว่าอาจยึดทรัพย์สินของผู้นั้นใช้แทนค่าปรับได้ ถ้าไม่มีทรัพย์สินให้ยึด ผู้กระทำผิดต้องถูกบังคับให้ทำงานโยธาแทนตามกำหนดวันซึ่งคำนวณโดยอาศัยค่าแรงวันในท้องถิ่นอันเทศบาลจะได้กำหนดไว้โดยเทศบัญญัติเป็นคราวๆ นั้นเป็นเกณฑ์ แต่การบังคับให้ทำงานโยธา นั้น ท่านมิให้เกินกำหนด ๒ เดือน

มาตรา ๓๔ บรรดาเทศบัญญัติทั้งหลายจะตราขึ้นได้แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาตำบลและโดยอนุมัติของข้าหลวงประจำจังหวัด

มาตรา ๓๕ งบประมาณตำบลประจำปีท่านว่าต้องตราขึ้นเป็นเทศบัญญัติ ถ้าและเทศบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ท่านให้ใช้เทศบัญญัติงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๓๖ เมื่อสภาตำบลได้ร่างเทศบัญญัติขึ้นสำเร็จแล้ว ให้นายกมนตรีตำบลนำขึ้นเสนอนายอำเภอ เพื่อรับ เสนอต่อไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด ถ้าข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นชอบด้วย ก็ให้ลงนามในเทศบัญญัตินั้น และเมื่อ ได้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่ศาลาเทศบาลแล้ว ๗ วัน จึงให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๓๗ ถ้าข้าหลวงประจำจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยร่างเทศบัญญัติท่านให้นำร่างนั้นขึ้นเสนอต่อกระทรวง มหาดไทย เมื่อกระทรวงมหาดไทยเห็นชอบด้วยแล้ว ก็ให้ส่งไปยังข้าหลวงประจำจังหวัดลงนามในเทศบัญญัตินั้น ถ้า ไม่เห็นชอบด้วยร่างเทศบัญญัตินั้นก็เป็นอันระงับไป แต่กระทรวงมหาดไทยต้องชี้แจงเหตุผล

มาตรา ๓๘ ในเหตุฉุกเฉิน ซึ่งจะเรียกประชุมสภาตำบลให้ทันทั่วที่ไม่ได้ คณะมนตรีตำบลอาจออกเทศบัญญัติ ชั่วคราวได้ เมื่อได้รับอนุมัติจากนายอำเภอและประกาศไว้โดยเปิดเผยที่ศาลาเทศบาลแล้วให้ใช้บังคับได้

ในคราวที่ประชุมสภาตำบลต่อไป ท่านให้นำเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นเสนอต่อสภาเพื่ออนุมัติ ถ้าสภาอนุมัติแล้ว เทศบัญญัติชั่วคราวนั้นก็เป็นเทศบัญญัติต่อไป ถ้าสภาไม่อนุมัติเทศบัญญัติชั่วคราวนั้นก็เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบ ถึงกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้เทศบัญญัติชั่วคราวนั้นค่าอนุมัติและไม่อนุมัติของสภาที่กล่าวนี้ให้ทำเป็นเทศบัญญัติ

มาตรา ๓๙ นายกมนตรีตำบลทรงไว้ซึ่งอำนาจที่จะออกคำสั่งวางระเบียบเพื่อรักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ เมื่อระเบียบการนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายและเทศบัญญัติ

ส่วนที่ ๖

การควบคุมเทศบาลตำบล

มาตรา ๔๐ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลเทศบาลตำบลให้ปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ ของตนโดยถูกต้องตามกฎหมาย ในการนี้ให้มีอำนาจหน้าที่ชี้แจงแนะนำตักเตือนเทศบาลตำบลนั้น

อนึ่งให้นายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ช่วยข้าหลวงประจำจังหวัดควบคุมดูแลเทศบาลตำบลในอำเภอนั้น ทั้งให้มีอำนาจ หน้าที่ชี้แจงแนะนำตักเตือนเทศบาลตำบล แล้วรายงานให้ข้าหลวงประจำจังหวัดทราบ

มาตรา ๔๑ เมื่อข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นว่าเทศบาลตำบลไม่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่จำต้อง กระทำ หรือทำการใดๆ อันจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น รัฐบาลมีอำนาจที่จะนำความกราบบังคมทูลขอให้ ทรงตราพระราชกฤษฎีกาถอนสภาพเทศบาลจากตำบลนั้น ในกรณีเช่นนี้ ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดตั้งเจ้าพนักงาน เข้าจัดการตำบลนั้น มีอำนาจหน้าที่เหมือนดังสภาตำบลและคณะมนตรีตำบลทุกประการ เมื่อมีกรณีอันต้องนำความ กราบบังคมทูลตามมาตรานี้ ท่านว่าต้องให้ออกสภาตำบลและคณะมนตรีตำบลนั้นๆ ได้ชี้แจงโดยแสดงเหตุผล ตามสมควรก่อน

หมวดที่ ๒
เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร
ส่วนที่ ๑
เทศบาลเมือง

มาตรา ๔๒ ให้จัดเขตต์ชุมชนในบรรดาตำบลหรือส่วนของตำบลอันเป็นที่ตั้งศาลว่าการจังหวัดขึ้นเป็นเมือง มีฐานะเป็นเทศบาลมีสภาพเป็นทะเบียนการเมืองเรียกว่าเทศบาลเมือง

ถ้าและท้องถิ่นใดมีราษฎรตั้งแต่ ๓,๐๐๐ คนขึ้นไป และราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่นคิดเฉลี่ยได้ไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ คนต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร ก็อาจจัดตั้งท้องถิ่นนั้นขึ้นเป็นเมืองมีฐานะเป็นเทศบาลมีสภาพเป็นทะเบียนการเมืองเรียกว่าเทศบาลเมืองดุจกัน

การตั้งเทศบาลเมืองจะทำได้ก็แต่โดยบทพระราชกฤษฎีกาซึ่งจะได้กำหนดเขตต์และนามของเมืองนั้นด้วย

มาตรา ๔๓ เทศบาลเมืองมีระเบียบการปกครองโดยมืองค์การต่อไปนี้

๑. สภาเมือง
๒. คณะมนตรีเมือง

มาตรา ๔๔ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสภาตำบลมาใช้บังคับในเรื่องสภาเมืองโดยอนุโลมเว้นแต่อำนาจซึ่งกำหนดไว้ว่าเป็นของนายอำเภอ นั้น ให้เป็นอำนาจของข้าหลวงประจำจังหวัด

มาตรา ๔๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะมนตรีตำบลมาใช้บังคับในเรื่องคณะมนตรีเมืองโดยอนุโลม เช่น ตำแหน่งนายกมนตรีตำบลให้เรียกว่า นายกมนตรีเมือง และมนตรีตำบลให้เรียกว่ามนตรีเมือง

มาตรา ๔๖ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลเมืองมีอำนาจหน้าที่จำต้องกระทำตามมาตรา ๒๗ และยังมีอำนาจหน้าที่จำต้องกระทำเพิ่มขึ้นอีกดังนี้

๑. จัดให้มีและบำรุงตลาด คอกสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ ที่อาบน้ำและซักฟอก สุสาน และฌาปนสถานของเทศบาล
๒. จัดให้มีและบำรุงการประปาเพื่อจำหน่ายน้ำสะอาดให้แก่ราษฎร
๓. จัดให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้หรือปัจจัยสำหรับสาธารณูปการประเภทอื่นๆ
๔. จัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้า เพื่อจำหน่ายกระแสให้แก่ราษฎร หรือให้แสงสว่างโดยวิธีอื่นตามที่ชุมชน
๕. จัดให้มีและบำรุงกองดับเพลิง

นอกจากนี้เทศบาลเมืองอาจจัดการอื่นๆ ตามมาตรา ๒๘ ได้

มาตรา ๔๗ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคลัง เทศบัญญัติการควบคุมเทศบาลตำบลมาใช้โดยอนุโลม เว้นแต่อำนาจซึ่งกำหนดไว้ว่า เป็นของนายอำเภอ นั้น ให้เป็นอำนาจของข้าหลวงประจำจังหวัด

ส่วนที่ ๒

เทศบาลนคร

มาตรา ๔๘ ท้องถิ่นใดมีราษฎรตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐ คนขึ้นไปและราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่น คิดเฉลี่ยได้ไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ คน ต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร ก็อาจจัดตั้งท้องถิ่นนั้นขึ้นเป็นนคร มีฐานะเป็นเทศบาล มีสภาพเป็นทะเบียนการเมือง เรียกว่า เทศบาลนคร

การตั้งเทศบาลนคร จะทำได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติซึ่งจะได้กำหนดเขตต์และนามของนครนั้นด้วย

มาตรา ๔๙ เทศบาลนครมีระเบียบการปกครองโดยมืองค์การต่อไปนี้

๑. สภานคร
๒. คณะมนตรีนคร

มาตรา ๕๐ สภานคร ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพลเมืองในตำบลภายในนครนั้นเลือกตั้งตำบลละ ๑ นาย ถ้าตำบลใดมีราษฎรมากกว่า ๒,๐๐๐ คน ให้ตำบลนั้นเลือกตั้งสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก ๑ นาย ทุกๆ ๒,๐๐๐ เศษของ ๒,๐๐๐ ถ้าถึงครึ่งให้นับเป็น ๒,๐๐๐ ถ้าต่ำกว่าครึ่งไม่นับ

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสภาเมืองมาใช้บังคับในเรื่องสภานครโดยอนุโลม

มาตรา ๕๑ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยคณะมนตรีเมืองมาใช้บังคับในเรื่องคณะมนตรีนครโดยอนุโลม เช่น ตำแหน่งนายกมนตรีเมืองให้เรียกว่า นายกมนตรีนคร และมนตรีเมืองให้เรียกว่ามนตรีนคร

มาตรา ๕๒ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องกระทำตามมาตรา ๔๖ และยังมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องกระทำเพิ่มขึ้น อีกดังนี้

๑. จัดให้มีและบำรุงสุขศาลา และโรงพยาบาล
๒. จัดให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและทารก
๓. จัดให้มีและบำรุงการสงเคราะห์คนอนาถา
๔. จัดให้มีและบำรุงซ่อมสาธารณ
๕. จัดให้มีและบำรุงสถานที่สาธารณสำหรับคนพิการและพลศึกษา

นอกจากนี้เทศบาลนครอาจจัดการอื่นๆ ตามมาตรา ๒๘ ได้

มาตรา ๕๓ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคลัง เทศบัญญัติ การควบคุมเทศบาลเมืองมาใช้โดยอนุโลม

หมวดที่ ๓ สภาจังหวัด

มาตรา ๕๔ สภาจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย ๑๐ นาย ซึ่งพลเมืองในอำเภอเลือกตั้งขึ้นอำเภอละ ๑ นาย แต่ถ้าอำเภอใดมีราษฎรมากกว่า ๑๐,๐๐๐ คนให้อาเภอนั้นมีผู้แทน ๑ นายทุก ๑๐,๐๐๐ เศษของ ๑๐,๐๐๐ ถ้าถึงครึ่งให้นับเป็น ๑๐,๐๐๐ ถ้าต่ำกว่าครึ่งไม่นับ

แต่ถ้าคำนวณตามเกณฑ์ในวรรคก่อนยังไม่ได้ สมาชิกครบจำนวนอย่างน้อย ๑๐ นายนั้นแล้ว ก็ให้ถือเกณฑ์ ดังนี้ คือ เอา ๑๐ ทหารจำนวนราษฎรจังหวัดนั้น อำเภอใดมีราษฎรมากกว่าจำนวนพลหลักก็ให้อาเภอนั้นมีผู้แทนเพิ่มขึ้นอีก ๑ นาย ทุกจำนวนที่ได้ผลลัคนั้น และให้ใช้หลักปิดเศษดังกล่าวแล้วในตอนต้น

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสภาเมืองมาใช้บังคับในเรื่องสภาจังหวัดโดยอนุโลม เว้นแต่อำนาจซึ่งกำหนดไว้ว่าเป็นของข้าหลวงประจำจังหวัดนั้น ให้เป็นอำนาจของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๕๔ สภาจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ปรึกษาหารือในกิจการต่อไปนี้

๑. ตรวจสอบและรายงานเรื่องงบประมาณซึ่งตั้งทางจังหวัดและสอบสวนการคลังทางจังหวัดตามระเบียบซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้

๒. แบ่งสรรเงินอุดหนุนของรัฐบาลระหว่างบรรดาเทศบาลในจังหวัด

๓. เสนอข้อแนะนำรัฐบาลในการจังกอบ การเงิน และการอื่นๆ ของเทศบาลและกิจการในจังหวัด อาทิ การเกษตร การหัตถกรรม การขนส่ง การค้าขาย ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี และกิจการอื่นใด อันจะส่งเสริมสวัสดิภาพของราษฎรในจังหวัดนั้น

๔. ตั้งกระทู้ถามกรมการจังหวัด ในที่ประชุมสภาในข้อความใดๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้แต่กรมการจังหวัดทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าข้อความนั้นๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของจังหวัด

๕. ให้คำปรึกษาในปัญหาต่างๆ เมื่อรัฐบาลร้องขอ

มาตรา ๕๖ กรมการจังหวัดย่อมมีสิทธิไปประชุมและแสดงความคิดเห็นในสภาจังหวัดได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง

มาตรา ๕๗ สภาจังหวัดอาจเลือกสมาชิกของสภามีจำนวนตั้งแต่ ๓ ถึง ๕ นาย ตั้งขึ้นเป็นคณะกรรมการธิการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและรายงานเรื่องงบประมาณ ซึ่งตั้งทางจังหวัดและสอบสวนการคลังทางจังหวัดตามระเบียบซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้และให้มีอำนาจหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อแตกต่างระหว่างเทศบาล อีกทั้งให้มีอำนาจหน้าที่อื่นๆ ตามที่จะได้มีพระราชบัญญัติกำหนดไว้

หมวดที่ ๔

สหเทศบาล

มาตรา ๕๘ ถ้ามีกิจการบางประเภทซึ่งแต่ลำพังเทศบาลเดียวไม่สามารถจะทำได้ ก็ให้จัดตั้งองค์การขึ้นเป็นพิเศษสำหรับกิจการนั้นๆ มีสภาพเป็นเทศบาลเมืองเรียกว่า สหเทศบาล มีเจ้าหน้าที่ประกอบด้วยผู้แทนของบรรดาเทศบาลซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย

การตั้งสหเทศบาล จะทำได้ก็แต่โดยบทพระราชบัญญัติซึ่งจะได้กำหนดนามระเบียบการและอำนาจหน้าที่ไว้ด้วย

มาตรา ๕๙ สหเทศบาลอาจได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลสำหรับกิจการอันจะพึงกระทำ และอาจกู้เงินได้เมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐบาลแล้ว

หมวดที่ ๕

บทบัญญัติเฉพาะกาล

มาตรา ๖๐ ท้องถิ่นใดได้มีสภาพเป็นเทศบาลแล้ว ให้รัฐบาลแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติและมีพื้นที่ความรู้ตามที่จะได้มีกฎกระทรวงกำหนดไว้ ให้เป็นสมาชิกของสภาท้องถิ่นเหล่านั้นเพื่อให้เป็นผู้เริ่มการ

และภายในกำหนดเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่สภาท้องถิ่นได้มีการประชุมกันครั้งแรกให้สมาชิกของสภาท้องถิ่นประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท ประเภทที่ ๑ ได้แก่ผู้ที่พลเมืองได้เลือกตั้งตามที่กล่าวไว้ในตอนต้นแห่งพระราชบัญญัตินี้ ประเภทที่ ๒ ได้แก่ผู้ที่รัฐบาลได้แต่งตั้งมีจำนวนไม่เกินสมาชิกประเภทที่ ๑

ท้องถิ่นใดมีผู้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่ได้มีการศึกษาจบประถมศึกษาสามัญมากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมดแล้ว ให้สภาท้องถิ่นนั้นประกอบด้วยสมาชิกประเภทที่ ๑ แต่ประเภทเดียว

มาตรา ๖๑ เมื่อตำบลใดได้มีฐานะเป็นเทศบาลแล้ว ให้ผู้แทนตำบลที่ได้รับเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นที่ปรึกษาพิเศษสำหรับคณะมนตรีตำบลนั้นและให้อยู่ในตำแหน่งนี้ตลอดวาระที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล มีหน้าที่ให้คำปรึกษาเมื่อคณะมนตรีตำบลร้องขอ

และให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ตำบล สารวัตรกำนัน เป็นพนักงานของเทศบาลอยู่ในความบังคับบัญชาของคณะมนตรีตำบล

มาตรา ๖๒ เมื่อจังหวัดใดได้มีสภาจังหวัดแล้ว ให้ผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นที่ปรึกษาพิเศษสำหรับสภาจังหวัดนั้น และให้อยู่ในตำแหน่งนี้ตลอดวาระที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ให้คำปรึกษาเมื่อสภาจังหวัดร้องขอ

มาตรา ๖๓ ภายใต้บังคับ แห่งมาตรา ๓ ของพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าให้คงใช้บทพระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และบทกฎหมายอื่นๆ ว่าด้วยการปกครองท้องที่และว่าด้วยสุขาภิบาลตามที่เป็นอย่างอยู่ในเวลานี้ไปจนกว่าจะได้มีบทพระราชบัญญัติใหม่มาใช้แทน

มาตรา ๖๔ ถ้าสุขาภิบาลใด ได้เปลี่ยนสภาพเป็นเทศบาลตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้โอนบรรดาทรัพย์สิน ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของสุขาภิบาลนั้นเป็นของเทศบาลนั้น

หมวดที่ ๖ การรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา ๖๕ ให้กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ และให้มีอำนาจ ออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ประกาศมา ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นปี ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
(ตามมติของคณะรัฐมนตรี)
เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ
รัฐมนตรี

สถาบันปรีดี พนมยงค์
มีความยินดีขอเชิญท่านร่วมงาน

การแสดงปาฐกถาปรีดี พนมยงค์ ประจำปี ๒๕๕๗
ครบรอบ ๘๒ ปี การอภิวัตน์สยาม
๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗
ครบรอบ ๑๙ ปี สถาบันปรีดี พนมยงค์

วันอังคารที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๗ ณ หอประชุมพูนศุข พนมยงค์
สถาบันปรีดี พนมยงค์ เลขที่ ๖๕/๑ ถนนสุขุมวิท ๕๕ (ทองหล่อ) แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ

เวลา	๑๓.๓๐ น.	ลงทะเบียน
	๑๔.๐๐ น.	การแสดงปาฐกถาปรีดี พนมยงค์ ประจำปี ๒๕๕๗
		หัวข้อ “ว่าด้วยความไม่เสมอภาคในสังคมไทย”
โดย	ดร. ประจักษ์ ก้องกีรติ	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๑๕.๐๐ น.		การอภิปรายหัวข้อ
		“แนวความคิดประชาธิปไตยสมบูรณ์ ของปรีดี พนมยงค์”
วิทยากร	ดร.วรวิทย์ กนิษฐเสนา	กรรมการและเลขานุการมูลนิธิปรีดี พนมยงค์
	ดร.มรกต เจวจินดา ไมยเออร์	วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์
	ดร.อนุสรณ์ ธรรมใจ	กรรมการมูลนิธิปรีดี พนมยงค์
ดำเนินรายการโดย	เจนวิทย์ เชื้อสาระถิ	นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย พิธีกรในงาน

สำนักงานสถาบันปรีดี พนมยงค์ โทรศัพท์ ๐-๒๓๘๑-๓๘๖๐-๑ โทรสาร ๐-๒๓๘๑-๓๘๕๙
อีเมล: pridiinst@yahoo.com เว็บไซต์ : www.pridiinstitute.com / www.pridi-phoonsuk.org /
www.facebook.com/pridibanomyong.inst

วันปรีดี ประจำปี 2556

การเสวนา

เรื่อง "เค้าโครงเศรษฐกิจ กับ ประชาธิปไตยสมบูรณ์"

พฤษภาคม 2556

เสวนา
เรื่อง
“เค้าโครงเศรษฐกิจ
กับประชาธิปไตยสมบูรณ์”

วันปรีดี พนมยงค์
๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์